

"Oče naš, Kralju naš! Zbog praotaca naših koji su se uzdali u Tebe i koje si poučio propisima život, tako isto, budi milostiv nama i pouči nas." (Birhot Kriat Šma, Ahava Raba)

Pouzdanje, temelj svih odnosa, neizostavan je preduvjet i za naš odnos s B-gom, ključan za predano učenje i poštivanje Tore. To zorno ilustrira poznata talmudska rasprava (Šabat 88a-b) u kojoj Rava staje nasuprot saduceju koji je s omalovažavanjem govorio o "žurnom" prihvatanju Tore od strane židovskog naroda – naroda koji je prednost dao usmenom pristanku nad detaljnim razumijevanjem, izrekavši "učinit ćemo" (*naase*) prije nego što je čuo "razumjet ćemo" (*nišma*). Rava mu odgovara s ponosom ističući duboko povjerenje u B-ga, koje je naš narod navelo da bezuvjetno prihvati sve što će Hašem od nas zatražiti. "Pristupili smo B-gu srca ispunjenog povjerenjem, svojstvenog onima koji djeluju iz ljubavi, oslanjajući se na Njega da nas neće opteretiti iznad naših snaga" (Raši uz Šabat 88b).

Stoga je posve razumljivo zašto je Izlazak iz Egipta bio prvi, neophodan korak prema Sinaju i našem prihvaćanju Tore (Šemot 3:12), te je stoga bio naglašen u B-žjem pozivu (Šemot 19:3-5): "Vidjeli ste što sam učinio Egiptu i kako sam vas nosio na orlovim krilima i doveo vas k Sebi." Taj čudesni događaj utemeljio je povjerenje, očitujući B-žju ljubav i predanost židovskom narodu, i osposobio nas da bezuvjetno prigrlimo Njegovu Toru.

Ovo bi mogla biti i osnova naše paraše koja uvodi brojanje "omera" kao putovanje prema Sinaju (Vajikra 23:9-16). "Omer" je bio prinos ječmenog brašna, mjere omera, koji se prinosio drugog dana Pesaha od novog uroda, kao priznanje B-žjih svakodnevnih darova. Midraš (Vajikra Raba 28:2) ističe da je ovaj prinos ime dobio po svojoj mjeri, kako bi se povezao sa svakodnevnim darom omera mane koja nas je održavala na životu u pustinji (Šemot 16:16-18). "Rav Berehja je poučavao: 'B-g je rekao Mošeu,

reci židovskom narodu da sam svakodnevno davao po omer mane svakome od njih. Sada kada oni meni daju omer, ja primam samo jedan omer ječma od svih njih za-jedno.'" Iako naša hrana danas raste iz zemlje, neizbježno moramo shvatiti da njezin istinski izvor nije ništa drugačiji od onog mane koja je padala izravno s neba.

Ovo je dio vježbe izgradnje povjerenja koja nas je dovela do Sinaja. Napustili smo Egipat i krenuli u sušnu pustinju noseći samo maces, *meihla d'mhemnusa*, hranu vjere (vidi Zohar II 183b). Taj maces bio je simbol naše vjere, prožet nebeskim okusom mane (Kidušin 38a). Trideset dana kasnije, petnaestog ijara, ostali smo bez macesa i B-g nas je obavijestio da ćemo sljedećeg dana početi primati kruh mane s neba (Šemot 16:1, 16:4). Ti dani očitovane B-žje ljubavi i potpore učvrstili su našu vjeru i omogućili nam da bezuvjetno prihvatimo Toru, "naši preci koji su se pouzdali u Tebe i kojima si otkrio životne odredbe", tako da smo, po povratku u zemaljsku sferu u Izraelu s žetvom ječma, prinijeli omer kako bismo se prisjetili da B-žja neprestana vjernost ostaje ključna za naše neprekidno uzdržavanje. Brojimo omer, nastavljajući jačati tu svijest, prisjećajući se B-žjeg nebeskog kruha vjere kroz Njegove zemaljske darove.

Kao i tada, tako i sada, moramo graditi svoje povjerenje u B-ga kako bismo stigli na Sinaj. Brojanje omera omogućuje nam da razmotrimo B-žju skrivenu ulogu u svemu što sada imamo, prisjećajući se Njegove vidljive uloge u davanju omera mane, uzdržavajući nas i gradeći u nama povjerenje u Njega, što je od presudne važnosti za naše prihvaćanje Njegove Tore.■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Alija po Alija

Kohen - prva aliya - 15 p'sukim - 21,1-15

Ovaj *aliya* osobito je prikladna za *kohena*; nisu sve prve *alijot* takve.

Nakon *Paršat K'došim*, koja se usredotočuje na izazov Židovu pojedincu, te cijeloj židovskoj zajednici da se podignu na višu razinu posvećenja, *parša Emor* započinje s posebnom svetošću *kohena* i još višom svetosti *Kohen gadola*. Ove više razine *k'duše* popraćene su strožim pravilima osobnog vjerskog ponašanja.

Kohen se ne smije obredno onečistiti dolaženjem u doticaj s mrtvim tijelom, osim za sedam najbližih rođaka: supruge, majke, oca, sina, kćeri, brata, (neudane) sestre. Ovo nije samo dozvola, od *kohena* se traži da sudjeluje na sprovodu i pokopu svojih bliskih srodnika, postajući "*tame*".

Kohanim (a i svim Židovima) zabranjeno je na bilo koji način načiniti ozljedu na tijelu kao znak tugovanja. [Ovo je primjer jedne od brojnih *micvi* koje se pojavljuju u određenoj *sedri*, ali se u *micvot* ubrajaju na nekom drugom mjestu. Drugim riječima, u *Emor* se nalazi čak i više od službenog broja od 63 *micvot* prema Sefer Hahinuhu.]

S gledišta micvi

Talmud uči da iz istog tog izvora, *micve* da sudjeluje na sprovodu i pokopu svojih bliskih srodnika, dolazi zahtjev koji je obavezan svim Židovima (ne samo *kohanim*), da žaluju za svojih sedam najbližih rođaka. Imajte na umu da ovo nije slučaj rabinskog proširenja i uspostavljanja zakona, utemeljenog na njihovoj obavezi da "zaštite" Toru i *micvot*. Ovo je više od toga. Ovo je dio definicije Tore za ovu *micvu*, kao što nam je prenio Talmud, Usmeni zakon. Učenjaci iz vremena Talmuda predstavljaju nam dvije kategorije zakona - Zakone Tore, koji obuhvaćaju kako Pisanu riječ tako i Usmeni zakon, rabinski zakon. Oni ne samo da nas podučavaju oboje, već nam (najčešće) prave jasnu razliku između te dvije kategorije,

tako da nećemo niti dodati ni oduzeti od Tore. Naš zavjet B-gu na Sinaju uključuje pažljivo pridržavanje Tore i rabinskog zakona (budući da Tora zahtijeva da slušamo presude i učenja Sanhedrina). No, važno je da znamo razliku između zakona *D'o'rajta* i *D'rabanam*, tako da nam pogled na Toru ne bude iskrivljen. (Postoje i praktične posljedice pravljenja razlike između biblijskog i rabinskog zakona.)

Konkretno, u slučaju žalovanja, prvi se dan smatra *micvom* iz Tore, dok je ostatak *šive* rabinski. Rabinski, ali nadahnut Torom. No, to nije ravno samom zakonu Tore.

Kohanim moraju biti sveti i izbjegavati oskrvniti Njegovo Ime, jer obavljaju svetu službu. Ova *micva* za *kohena* također se odnosi i na zabranu obavljanja hramske službe nakon očišćenja u *mikvi*, ali prije no što je dan potpuno prošao.

Kohen ne može oženiti "*zona*" (ženu ne-židovku i/ili židovku koja je imala odnose s muškarcem koji joj je zabranjen), "*halala*" (kćer *kohena* od žene kojoj je on zabranjen budući da je *kohen*), niti razvedenicu.

Zbog svetosti kojom je *HaŠem* zaodjenuo *kohena*, naloženo nam je da *kohena* poštujemo. Pozivanje kao prvoga na Toru, jedan je od način iskazivanja ove časti. Tako je i kada vodi *Birkat HaZimun*. Mi ne smijemo "koristiti" *kohena* da nam služi.

Kćer *kohena* koja je udata (ili zaručena) pa počini preljub, podliježe strožoj kazni zbog dodatne sramote *kehuni*. (Obje dobivaju smrtnu kaznu, ali *s'reifa* je teža od *heneka*.)

Kohen gadol ima još više ograničenja zbog svoje uzvišenije svetosti. On se ne smije onečistiti ni zbog jednog mrtvacu (čak ni njegovih roditelja - jedini izuzetak je tijelo za koje se

nitko ne može pobrinuti. To je poznato kao *met micva*) i ne smije ući pod krov gdje se nalazi mrtvo tijelo. Svetost *Kohen gadola* proizlazi od ulja za pomazanje i/ili posebne odjeće. On treba oženiti ženu koja nikada prije nije bila udana. Ne smije se oženiti udovicom niti bilo kojom iz skupina žena za koje je običnom *kohenu* zabranjeno da se oženi. Nadalje, zabranjeno mu je imati odnos s udovicom, jer to bi bilo protivno njegovoj svetosti.

HaKohen HaGadol Me'ehav - nije samo uobičajeni naziv za *Kohen gadola*, već znači "veći od svoje braće". Odavdje Gemara podučava da bi *Kohen gadol* (po mogućnosti) trebao biti pametniji (bolje obrazovan, mudriji) od svoje subraće *kohanim*, veći (viši) po građi i imućniji.

Levi - druga aliya - 24 p'sukim - 21,16-22,15

Kohen koji ima manu koja ga isključuje ne može služiti u *Mikdašu*. Tora potom utvrđuje mnoge od tih nedostataka. Pravilo se ne odnosi samo na trajnu manu ili deformaciju, već i na privremene nedostatke. Isključeni *kohen* može jesti od svete hrane (no ne od svih, već samo od određenih kategorija hrane), ali ne smije čak ni ući u *Mikdaš*.

S gledišta micvi

Kohenu "*baal mum*" (s manom koja ga isključuje) zabranjen je pristup na područje *Mikdaša* od (vanjskog) žrtvenika prema unutra, ali smije ući u vanjsko područje dvorišta *Beit HaMikdaša*, pa čak i obavljati neke periferne poslove.

Nadalje, *kohenu* koji postane "*tame*" privremeno je zabranjeno da uđe u *Mikdaš*, a ne smije se "približiti" niti svetoj hrani. On ne smije jesti *t'ruma* ili druge "*kodošim*" dok god je "*tame*" bilo zbog kojeg razloga. Na dan nečistoće (za one koje su jednodnevne) ili zadnjeg dana (za one koje traju sedam dana), *kohen* uranja u mikve i, "kada zvijezde iziđu", ponovo mu je dopušteno da jede *t'ruma*. Nekošer meso ne samo da nije dozvoljeno jesti, već ono također čini

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

kohena "tame".

Ne-kohen ne smije jesti *t'ruma* (ili drugu svetu hranu). Židovske sluge i radnici kod kohena ne mogu jesti *t'ruma*. **Oto**, "*eved k'naani*", koji se smatra dijelom imovine kohena, može jesti *t'ruma* njegova gospodara. Neobrezani muškarac ne smije jesti *t'ruma* (čak i ako ima valjane zdravstvene razloge zbog kojih je neobrezan). Ovo pravilo nije izričito navedeno u tekstu, već se uči pomoću "paralelnih tekstova" o *korban Pesahu*. I pored toga što je jedna od 613 *micvot*, vrijedno ju je spomenuti zbog toga što *micva* nema "ni poglavlja ni redaka".

Kohenova kći (i svaka žena) koja stupa u odnos s nekim kome je zabranjena, više ne smije jesti *t'ruma*. Ova *micva* također uključuje i situaciju kada se kćer kohena uda za ne-kohena. Tijekom braka ona ne smije jesti *t'ruma*. Ako joj suprug umre ili se razvede od nje, ona se može vratiti kući svoga oca i jesti *t'ruma* - ako nije imala djece. Ukoliko ima djece postoji bojazan da bi ih mogla hraniti (njezina djeca **nisu kohanim**) s *t'ruma*. Stoga je zabranjena i njoj.

Osoba koja nesvjesno pojede *t'ruma* mora dati naknadu kohenu time što mu plati vrijednost toga te nadoda iznos koji je jednak 1/5 plaćenog.

Jedenje "*tevela*" (proizvoda od kojega nisu oduzeta potrebna odvajanja) zabranjeno je svima. Kršenje predstavlja skrnavljenje svetoga.

Zanimljiva stvar ... Ako ne-kohen jede *t'ruma*, namjerno, on je pod prijetnjom "smrtno kazne s neba". Kazna za jedenje *tevela* je ista. Možda ovdje imamo primjer oprečnih vrsta grijeha (kao što smo razmatrali prošli tjedan u vezi dva jarca za Jom kipur). Prvi grijeh uključuje jedenje nečega što je "previše sveto" za pojedinca. Drugi grijeh obuhvaća suprotno - *tevel* je tako svjetovan, bez bilo kakvih zasebnih "*micvot*", bez ikakvog čina posvećenja koji se s njime čini. Otići preko granica *halah*e u bilo kojem smjeru podjednako je grešno.

Š'liši - treća aliya - 17 p'sukim - 22,17-33

Životinje koje se prinose kao žrtve

moraju biti bez mane. Zabranjeno je posvetiti životinju s manom kao *korban*. Također je zabranjeno stvoriti manu kod *korbana*. Mane o kojima se radi posebno su definirane od strane Tore i Talmuda. Ako životinja s manom bude prinesena, onda je još dodatno zabranjeno poškropiti njenom krvlju *Mizbe'ah*, ili zaklati (kao *korban*) životinju s manom, kao i staviti bilo koji od dijelova životinje na *Mizbe'ah* da se spali.

Zabranjena je kastracija životinja. (Ovo je ozbiljno *halahičko* pitanje vezano uz kućne ljubimce. Posavjetujte se s rabinom - kojemu su ove stvari poznate - za pojedinosti oko toga.

Životinja s manom ne smije se prinijeti kao *korban*, čak i ako je primljena od ne-Židova.

Odavdje pa do kraja 23. poglavlja je čitanje Tore za prvi dan Sukota (također i za drugi dan, izvan Izraela) te drugi dan Pesaha (naš prvi dan *hol hamoeda*, drugi dan *jom tova* u *huc laarec*)

Tek rođeno mladunče životinje ostaje s majkom 7 dana, i tek nakon toga se smije koristiti kao *korban*.

Zabranjeno je zaklati (kao *korban* ili za osobnu uporabu) životinju i njezino potomstvo istog dana.

Tora nas još jednom podsjeća da za *korbanot* koje se jede postoji vremensko ograničenje koje se ne smije prekoračiti.

Do ove točke u *sedri*, Tora se bavila onime koji prinosi žrtvu i žrtvama. Ona sada mijenja brzinu, te nalazi drugo značenje riječi žrtva, kao biti spreman umrijeti za posvećenje B-žjeg Imena.

Ne smijemo oskrvnuti B-žje Ime; Njegovo Ime moramo posvetiti. Te *micvot* imaju mnogo aspekata. Židov je dužan da se radije odrekne svog života nego da učini ijedan od "tri velika prekršaja": ubojstvo, incest/preljub i idolopoklonstvo. U vrijeme "prisilnog obraćenja", zahtijeva se mučeništvo čak i za "najmanji" prekršaj.

S gledišta micvi

Naši su učenjaci proširili opseg

ovog vrlo značajnog para *micvi: kiduš/hilul HaŠem*. Pored teme mučeništva, onaj tko prekrši bilo koju zabranu na posebno zloban način, osobito u javnosti, smatra se da je oskrvnio i B-žje Ime. Nasuprot tome, poseban način na koji neka osoba može izvršiti *micvu*, čime ojačava poštovanje prema *micvot* u očima drugih ljudi, čime raste poštovanje prema Tori kao i Židova koji drže Toru, ta osoba ne samo da je izvršila *micvu* - ona je posvetila B-žje Ime u narodu. Ista ova ideja proširena je na bilo koji aspekt ljudskog ponašanja. Religiozni Židov (ili Židov koji barem izvana djeluje kao religiozan) ima stalnu mogućnost za *kiduš/hilul HaŠem*. Obična djela uobičajene ljubaznosti ili neljubaznosti mogu imati dalekosežne posljedice, ovisno o tome tko je uključen, tko gleda, kako se stvari percipiraju i sl.

R'vi'i - četvrta aliya - 22 p'sukim - 23,1-22

Poglavlje 23 u *Vajikra* je "Odjeljak o blagdanima". Ono počinje izjavom: "*Ovo su blagdani ...*" Šabat je predstavljen kao prvi od blagdana (mi na to ukazujemo u *kidušu* petkom uvečer kada kažemo da je šabat spomen na Izlazak i prvi od "dana koji se nazivaju svetima").

Na 14. dan nisan, prinosi se *korban Pesah*. Petnaestog nisan započinje Blagdan macesa (koji zovemo *Pesah*), koji nalaže maces tijekom 7 dana. Prvi dan je sveti dan kada je većina vrsta "*melahe*" zabranjena. (U svakom konkretnom slučaju *jom tova*, postoji pozitivna naredba da se suzdrži od "*melahe*", te zabrana vršenja "*melahe*"). *Korban Musaf* treba prinositi na 7 dana Pesaha. Sedmi dan je *jom tov*.

Nakon prvog dana Pesaha treba prinijeti *omer* (prinos ječma). Posebne *korbanot* se prinose na dan *omera*. Ne smijemo jesti različite vrste mladog zrnja sve do prinošenja *omera*.

Od dana prinošenja *omera* trebamo brojati razdoblje od 7 tjedana - 49 dana. Tora kaže 50 dana, no mi to razumijemo kao "do 50. dana, ali ne i uključujući ga".

Podsjetnici za omer

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

Ako iz bilo kojeg razloga više ne brojite *omer* s *braha*, molim Vas znajte da za vas još uvijek vrijedi *micva* brojanja. To znači da ne biste trebali odustati od brojanja narednih nekoliko tjedana i upotrijebiti izgovor "eh, propustio sam 13. dan, a i ionako ne govorim *braha*". Brojanje *omera* je posebna i dragocjena *micva*. Učinite to!

Još jedna stvar. Čak i ako ste propustili noć i dan, i više ne brojite s *braha* - ako ste brojali *omer* svakog ponedjeljka uvečer (ili utorka tokom dana), tj. 7., 14., 21. i 28. (do sada), onda možete brojati s *braha* svakog ponedjeljka do kraja. To je stoga što postoji i *micva* da se broji tjedni *omer*.

Uključite u svoju *kavana*, željeno iščekivanje putovanja (kako stvarnog tako i duhovnog) iz Egipta do Sinaja.

Nakon 49. dana treba prinijeti poseban prinos 2 štruce kruha od novog uroda pšenice. To se čini na blagdan Šavuot koji ima ograničenje "*melah*". Ovaj odlomak završava podsjećanjem na darove s polja koje se mora ostaviti za siromašne.

S gledišta *micvi*

Zbog gore navedenog skupa *micvot* postoji rasprava među autoritetima o tome je li u naše vrijeme brojanje *omera* obvezatno kao biblijska *micva* ili nije. Jedno od gledišta (i većinsko) jest budući da više nema prinosa *omera* i dvije štruce kruha, odnosno bez onoga odakle se broji i prema čemu se broji, nema ni *micve* brojanja. Međutim, učenjaci su objavili da trebamo brojati čak i bez *Beit HaMikdaša*, kao spomen na Hram, i iz drugih razloga. Rambam i Chinnuch smatraju da je brojanje *omera* neovisna *micva* koja vrijedi i danas - *D'o'rajta* (s autoritetom Tore). Imajte na umu da uvodni odlomak kod brojanja - *hineni muhan* ... izgleda da podrazumijeva da je brojanje zakon po Tori, čak i danas. S druge strane, završna mini-molitva - *Harahaman*, podrazumijeva da je to rabinska odredba za komemoraciju *Beit HaMikdaša*. Ovako ili onako, naloženo nam je da brojimo dane *omera*. Također bismo koristiti trebali period *omera* za poboljšavanje samih

sebe, svojih karakternih osobina i vjerskog postupanja, baš kao što su i naši preci prolazili kroz razdoblje duhovnog rasta pripremajući se da stanu na Sinaju i prime Toru.

Hamiši - peta aliya - 10 p'sukim - 23,23-32

Prvi dan 7. mjeseca (tišreja) je svet (Roš hašana), zabranjena je "*melaha*". Prinose se i posebne žrtve Musaf, pored *Roš hodeš Musafa*. Imajte na umu da šofar ne ulazi u popis zapovijedi ovdje, već u *paršat Pinhas*. Ovdje se Roš hašana naziva *Zihron t'ru'a*, sjećanje na *t'ru'a*. U Pinhas, Tora nam kaže neka održimo "dan *t'ru'a*" - ovo je zapovijed da se puše u šofar.

Deseti tišreja je Jom kipur. Moramo postiti. U *Mikdašu* na Jom kipur ima Musaf. (Dodatno na posebnu službu na Jom kipur opisanu u "*Ahrei mot*"). Jesti ili piti (bez valjanog razloga) kažnjivo je odsijecanjem (smrću i više od toga s Neba). Isto tako, na Jom kipur je zabranjena *sva* "*melaha*", te jelo i piće. Na Jom kipur se moramo suzdržati od (šabatne) "*melah*".

"...Uvečer devetoga u mjesecu, od večeri do večeri, držite svoj šabat." Iz ovog neobičnog izraza u tom *pasuku*, Gemara uči ideju o *tosefot šabat* i *jom tov*, dodavanja iz svog dana u tjednu svetosti šabata i *haga*, kako na njegovom početku tako i na kraju. Naša praksa računanja vremena od zalaska sunca do izlaska zvijezda kao *kodeš* na oba kraja, dio je *tosefete šabata*, kao i dodatne minute na oba kraja šabata i *jom tova*.

Šiši - šesta aliya - 12 p'sukim - 23,33-44

Petnaestog tišreja je Sukot, 7-dnevni blagdan. "*Melaha*" (ograničenja za *jom tov*) je zabranjena na njegov 1. dan. Žrtve musaf treba prinostiti svakog od sedam dana. Osmi dan (ponekad se Šmini aceret - odnosno Simhat Tora - smatraju zasebnim blagdanom, a ponekad kao 8. dan Sukota) je također *jom tov*, s vlastitim *korban musafom*.

To su blagdani, osim godišnjih *šabatot* i drugih prinosa u Hramu. U vrijeme žetve, u jesen, treba slaviti Sukot.

Prvoga dana obavezni smo uzeti 4 vrste (*lulav*, *etrog*, *hadasim*, *aravot*).

Za vrijeme blagdana Sukota moramo boraviti u *sukot*. Ovo je s ciljem da poučimo sve naraštaje o onome što je uslijedilo nakon Izlaska, kad smo imali privilegiju božanske zaštite u pustinji.

Š'vi'i - sedma aliya - 23 p'sukim - 24,1-23

B-g kaže Mošeu da zapovijedi narodu da pripreme čisto djevičansko maslinovo ulje za stalno paljenje Menore. Svjetiljke Menore gorjele su svake noći, s desne strane s vanjske strane zavjese koja je dijelila Svetište od Svetinje nad svetinjama.

Ne možemo a da ne gledamo na supoloženost blagdana i paljenja Menore kao na ideju Hanuke, blagdana kojega obilježava paljenje svjetla hanukije u spomen na ponovno posvećenje *Beit HaMikdaša*. Ono što još snažnije to ističe je naglasak koji Tora stavlja na zamisao da su svjetla Menore stalna, vječna, uvijek, kroz generacije. U stvarnosti, prava Menora iz *Beit HaMikdaša* nije preživjela kroz generacije. Svjetla Hanuke jesu!

Također, trebamo uzeti fino brašno i ispeći 12 kruhova (po propisima izrade macesa) koji su postavljeni na *Šulhan* u *Mikdašu*. Oni su također bili stalno postavljeni u Hramu. Kruhovi su se mijenjali jednom tjedno, na šabat (peklo ih se u petak, osim ako je bio *jom tov* - tada su se pekli na *erev jom tov*). *Kohanim* koji su bili na dužnosti podijelili bi te kruhove.

Tora potom govori o sinu Židovke i Egipćanina koji je "blagoslovio" B-žje ime. Bio je stavljen u pritvor dok se čekala vijest od B-ga o tome kako ga kazniti. Naredba je bila da ga se kamenuje na smrt. Takva je trebala biti kazna za "blagoslov B-ga". Slično tome, i za ubojstvo slijeđi smrtna kazna. Ubijanje životinje traži isplatu naknade vlasniku. Nanošenje ozljede nekoj osobi zahtijeva naknadu koja se temelji na nekoliko faktora koji su posljedica ozljede.

Izvršeno je pogubljenje "bogohulnika".■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Kako posvećujemo Ime Hašema?

Stih "וְקִדְשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" se često navodi kao izvor za obvezu posvećivanja imena Hašema.

- Koji postupci čine "Kiduš Hašem"? Dok Sifra tvrdi da se stih odnosi na obvezu mučeništva, Rambam tvrdi da on također govori o ukupnom dobrom ponašanju. Za koji od ovih pristupa pronalazite više podrške u tekstu?
- U različita vremena u povjesti Židovi su postajali mučenici. Što čovjeku daje snage da tako postupi? Kako treba gledati na one koji nemaju snage da prihvate taj izazov? Vidi Rambamov Iggeret HaShemad i njegov stav prema אנוסים (*anusim*, *onima koji su prinuđeni da napuste judaizam*, *op.ur.*) iz njegovog vremena koji su radije izjavili Šahadu (islamski *credo*, ispovijest vjere) nego da ih almahadi pobiju.

Sektaške rasprave o Omeru

Datum prinosa Omera bio je izvor vatrene rasprave između različitih sekti Judaizma kroz više od dvije tisuće godina. Tora ne daje nikakav kalendarski datum, već samo navodi da se omer ima prinijeti מִמַּחֲוֹרַת הַשָּׁבֹּת (*mimahorat hašabat*). Dok samarijanske, karaitiske i kumranske sekte tumače da se "הַשָּׁבֹּת" (*hašabat*) odnosi na sedmi dan u tjednu (i da se stoga prinos Omera prinosi u nedjelju), rabinski judaizam tvrdi da se to odnosi na prvi dan *Hag HaMaccota* (i da se Omer prinosi 16. nisanu).

- Što potiče rabinsko gledište da se riječ "šabat" tumači na ovaj način? Je li to doslovno

tumačenje te riječi? Koja druga tekstualna ili teološka pitanja mogu navesti rabinske komentatore da se ne slože sa tumačenjima sekti?

- Prema sektaškim skupinama, što ima tako značajno u vezi nedjelje da bi Hašem naložio da prinos Omera (a time i Šavuot) uvijek padnu točno na taj dan? Osim toga, to što za Šavuot nije postavljen određen datum služi tome da prekine bilo kakvu vezu između njega i povijesnog događaja Objave. Kako to utječe na "חג מתן תורתנו" (blagdan primanja Tore)?

Kislev razumije da fraza מִמַּחֲוֹרַת הַשָּׁבֹּת (*mimahorat hašabat*) znači "dan nakon prestanka", i da ona sugerira da je Omer izvorno prinešen na dan nakon prestanka padanja mane. Zapravo, cijeli je prinos bio zamišljen kako bi se njime obilježilo čudo mane i potonji prijelaz iz nadnaravne providnosti u prirodni način življenja. Zašto bi moglo biti važno sjećati se čuda mane upravo tijekom sezone žetve?

Kruh Saveza

- Hrana igra važnu ulogu u mnogim vjerskim obredima. Rituali *Miškana* nisu iznimka, i oni uključuju kako službu prinošenja žrtava na vanjskom žrtveniku tako i *Lehem HaPanim* na unutarnjem Stolu. Zašto je, dakle, potrebno

da u Hašemovom prebivalištu ima hrane?

- U vrijeme Tanaha obroci su često bili povezani sa sklapanjem saveza, i služili su istoj svrsi koju danas ima rukovanje. S obzirom na to, R. Hovav Yechieli sugerira da su *Lehem HaPanim* činili obrok kojim se sklapa savez čime se stalno obnavljao Sinajski savez. Kakvu tekstualnu ili konceptualnu podršku možete dati za ovo tumačenje?

Oko za oko

Kao kaznu za određene oblike fizičkog napada Tora postavlja načelo kažnjavanja "mjerom za mjeru" (*talion*), objavljujući da čovjek daje "oko za oko".

- Da li je takva odmazda najpravedniji oblik pravde, ili je to "okrutna i neuobičajena" kazna?
- Prilikom određivanja kazni za zločine, koji bi od sljedećih ciljeva trebao biti najviši: naknada štete žrtvi, rehabilitacija kriminalca, odmazda ili zastrašivanje? Što preporuča zakon "mjera za mjeru"? Je li to pravilo ili izuzetak u Tori?
- Velika većina talmudskih mudraca presuđuje da u slučajevima tjelesne ozljede krivac plaća naknadu umjesto da bude osakaćen. Ali, je li to jednostavna interpretacija stihova u Tori? Da li se *pšat* biblijskih tekstova razlikuje od rabinske presude? Ako da, zašto? I kao najvažnije, kako usuglasiti *pšat* i *draš*?■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor

Ovaj šiur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Što je "moed"?

Većina nas bi odgovorila - židovski blagdan [tj. "jomtov"].

[Većina engleskih Biblija prevodi "moed" - utvrđeno vrijeme.]

Međutim, ranije se u Humašu hebrejska riječ "hag" upotrebljavala za opisivanje praznika (npr. vidi Šmot 12:14, 13:6, 23:16). Pa zašto Paršat Emor radije koristi hebrejsku riječ "moed" umjesto nje? [Vidi 23:2,4,37,44.]

Nadalje, da li je čisto slučajno da se ista hebrejska riječ "moed" koristi i za opis Miškana, odnosno "Ohel MOEDA"? [Vidi Vajikra 1:1, Šmot 30:34 itd.]

U ovoj se temi pokušavamo odgovoriti na ova pitanja detaljnijim pogledom u 23. poglavlje Vajikra.

Uvod

Iako Paršat Emor govori o svim židovskim praznicima, o tim istim praznicima se govori se i u drugim knjigama Humaša:

- U Sefer Šemot: Paršat Mišpatim (23:14-17) & Ki-tisa (34:23);
- U Sefer Bamidbar: Paršat Pinhas (poglavlje 28-29);
- U Sefer Devarim: Paršat Ree (poglavlje 16).

Međutim, unutar ovih četiri 'paršiot' nalazimo dvije različite grupe praznika:

A) "ŠALOŠ REGALIM" [tri hodočasnička praznika] tj. hag ha'Macot, Šavuot i Sukot;

B) "JOMIM NORAIM" [strašni dani / 'veliki blagdani'] tj. - Roš Hašana, Jom Kipur & Šmini Aceret.

Sefer Šmot i Sefer Devarim raspravljaju SAMO o "šaloš regalim", dok Sefer Vajikra i Sefer Bamidbar raspravljaju i o "šaloš regalim" I o "jomim noraim".

Na prvi pogled čini se da je ovo 'višestruko predstavljanje' hagim u ČETIRI različite knjige Humaša suvišno. Uostalom, zar ne bi bilo logičnije da Tora predstavi SVE ove zakone zajedno u JEDNOJ parši (i u JEDNOM Seferu)?

Međutim, budući da Tora predstavlja praznike u četiri različita "seforim", sa sigurnošću možemo pretpostaviti

da mora biti nešto posebno u svakom prikazu, i da se svaki odnosi na primarnu temu svog "sefera".

Iako će se naš šiur usredotočiti na hagim u Emor, naše proučavanje moramo započeti s hagim u Paršat Mišpatim, jer ta 'paršia' sadrži prvo spominjanje ŠALOŠ REGALIM u Humašu.

[Budući da je šiur vrlo tekstualan (više nego inače), preporučuje se da ga pratite s Tanahom pri ruci.]

Dva kalendara

Kao pozadinu za naš šiur, prvo ćemo morati razmotriti neke osnovne stvari u vezi s 'biblijskim kalendarom'.

Iako židovski kalendar obično nazivamo 'lunarnim', u Humašu nalazimo upotrebu i 'solarnog' [tj. poljoprivrednih sezona] i 'lunarnog' kalendar [tj. mjesečevog ciklusa od 29 dana].

Solarni kalendar u Humašu odnosi se na godišnja doba poljoprivredne godine (na hebrejskom: "tkufot ha'šana"). Na primjer:

- Proljeće = "aviv" (vidi Šmot 13:3 & 23:14), i
- Jesen = "b'ceit Hašana" (Šemot 23:16 & Devarim 11:12).

Također nalazimo mnogo primjera u kojima se Humaš odnosi na kalendar koji se bazira na mjesečevom ciklusu. Na primjer:

"ha'hodeš ha'ze lahem Roš hodašim" (Šmot 12:2) & poseban korban na 'Roš hodeš' (vidi Bamidbar 28:11)

Ova dva kalendara 'povezana' su periodičkim dodavanjem 'dodatnog' mjeseca kako bi se osiguralo da se PRVI mjesec lunarne godine uvijek poklapa s proljetnim ekvinozijem (vidi Šmot 12:1-2).

Imajući na umu ovu razliku, pogledajmo sada pažljivo kalendar koji Humaš koristi kada opisuje praznike.

Šaloš Regalim u Paršat Mišpatim

Bacimo brzi pogled na Šmot 23:14-17, budući da je ovo prvo predstavljanje "šaloš regalim" u Humašu:

"Tri puta godišnje slavite Mi: (1) Držite HAG HA'MACOT, jedite maces... u "moed" [određeno vrijeme] u PROLJEĆE [kada ste izašli iz Egipta]... (2) i HAG KACIR [praznik ŽETVE] za prve plodove onoga što ste posijali na svom polju, (3) i HAG HA'ASIF [praznik berbe plodova] na kraju [poljoprivredne] godine... "Tri puta godišnje, svaki muškarac treba doći da ga B-g vidi..." (vidi Šmot 23:14-17)

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor**

Imajte na umu kako su ova tri praznika opisana SAMO prema poljoprivrednom dobu godine u kojem se slave, bez ikakvog spominjanja određenog lunarnog datuma!:

- Hag HaMacot: "b'aviv" - u PROLJEĆE;
- Hag HaKacir: žetva pšenice - početkom LJETA;
- Hag HaAsif: berba voća - U JESEN.

Imajte na umu također (u 23:17) da je primarna micva povezana sa svakim od ova tri praznika "alija la'regel" - da ga B-g vidi [tj. posjećujući Ga u Miškanu/Mikdašu].

[Imajte na umu da se ova prezentacija ponavlja na vrlo sličan način u Paršat Ki-tisa (vidi Šemot 34:18-26) kada Moše Rabeinu prima druge Luhot. Međutim, to je ponavljanje bilo neophodno zbog zbivanja s "het haegel" (vidi šiur na Ki-tisa), i stoga je - izvan opsega ovog šiura.]

Šaloš Regalim u Paršat Re'e

U Sefer Devarim (vidi 16:1-17) nalazimo vrlo sličan prikaz, iako malo detaljniji. Dok proučavate to poglavlje još jednom primijetite da su:

- Predstavljani samo ŠALOŠ REGALIM
- Navedeni su samo njihovi poljoprivredni datumi, i
- Osnovna je micva "alija l'regel"

Međutim, ovaj dio dodaje dva važna detalja koja nisu bila spomenuta u Paršat Mišpatim:

1. GDJE se treba odvijati micva "alija l'regel", tj. "ba'ma-kom ašer Jivhar Hašem..." - na mjestu koje će B-g izabrati da Njegovo Ime tamo prebiva. [Vidi 16:2,6,11, 15,16.]
2. Da se na ove blagdane moramo RADOVATI - ne samo sa svojom obitelji, nego i s onim manje sretnima, kao što su stranac, siročić, udovica itd. (vidi 16:11,14).

Tora zahtijeva da kada slavimo i zahvaljujemo B-gu za svoju izdašnu žetvu, moramo one koji su imali manje sreće pozvati da nam se pridruže.

Poljodjelski praznici

Nije slučajno što je Tora odabrala koristiti solarni kalendar prilikom predstavljanja ŠALOŠ REGALIM. Jasno je da je osnovna namjera Tore da moramo zahvaliti B-gu tijekom ova tri kritična razdoblja poljoprivredne godine:

1. Kad priroda 'ponovno oživi' u proljeće (PESAH)
2. Po završetku žetve pšenice (ŠAVUOT)
3. Po završetku berbe voća (SUKOT)

Stoga Tora opisuje ova tri praznika prema njihovim poljoprivrednim datumima, čak spominjući i lunarni datum.

Međutim, kada Tora predstavlja praznike u EMOR (Vajikra 23) i PINHAS (Bamidbar 28->29), pronaći ćemo vrlo različite načine predstavljanja, budući da je također uključen i 'lunarni datum' svakog praznika. Sada ćemo pregledati ta dva dijela, i zapaziti kako je svaki "hag" predstavljen svojim preciznim lunarnim mjesecom i danom.

Hagim u Pinhas

Pogledajte nakratko poglavlja 28 i 29 Bamidbara (u Paršat Pinhas), i zapazite kako čine jednu cjelinu - fokusirajući se na jednu osnovnu temu, a to je, pojedinosti KORBAN MUSAF koji se prinosi (u Bet haMikdašu) za svaki praznik. Obratite pažnju na to kako se prvo iznose detalji svakodnevnog "korban tamida" (vidi 28:1-8), nakon čega slijede tjedni i mjesečni prinos Musaf (vidi 28:9-15) koji se prinosi na Šabat i Roš Hodeš. Nakon toga, počevši od 28:16, spominju se SVI praznici, jedan po jedan - predstavljeni njihovim lunarnim datumom, nakon čega slijede pojedinosti o tom posebnom Musaf prinosu. Tehnički gledano, cijeli bi se ovaj odjeljak mogao nazvati i - "korbanot ha'Tmidim v'ha'Musafim" - jer je to njegov primarni fokus, pa su u tom kontekstu prikazani i praznici.

Kako ova cjelina služi kao godišnji 'raspored' za prinos korban Tamid i Musaf u Hramu, logično je da je svaki praznik predstavljen isključivo prema svom lunarnom datumu.

[Imajte na umu da je čitanje "maftira" za svaki praznik preuzeto iz ove cjeline, a mi citiramo njegov relevantni odjeljak svaki put kada molimo tefilat Musaf!]

Kratki sažetak

Prije nego što počnemo proučavati praznike u Paršat Emor, rezimirajmo ono što smo do sada razmotrili:

U knjigama Šmot i Devarim predstavljeni su samo "šaloš regalim" i to samo prema njihovim solarnim datumima - fokusirajući se na našu obvezu da 'posjetimo B-ga' tijekom ovih kritičnih perioda poljoprivredne godine.

U Sefer Bamidbar, svi praznici su predstavljeni prema njihovim lunarnim datumima, jer se ta cjelina fokusirala na naročiti korban Musaf koji se prinosio svakog posebnog dana.

U ranijim šiurima, također smo raspravljali o tematskoj vezi između svake od ovih cjelina i knjige u kojoj su predstavljene:

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor**

- U Paršat Mišpatim - kao dio zakona koji se odnose na 'društvenu pravdu', i otuda njihova tematska povezanost s pesukim koji im prethode u Šemot 23:6-12. [Vidi šiur na Paršat Mišpatim.]
- U Paršat Re'e - u kontekstu osnovne teme poglavlja od 12 do 17, tj. "ha'makom ašer Jivhar Hašem". [Vidi šiur na Paršat Re'e.]
- U Paršat Pinhas - kao dio zakona o Temidim u'Musa-fim. [Vidi šiur na Paršat Pinhas.]

Za razliku od ovih cjelina, sada ćemo pokazati kako je predstavljanje praznika u Paršat Emor jedinstveno i kako je povezano sa svezupnom temom Sefera Vajikra.

Hagim u Paršat Emor

Pregledajte Vajikra 23:1-44, i primijetite kako ova cjelina također predstavlja sve praznike (tj. šaloš regalim & "jamim noraim"), ali za razliku od Paršat Pinhas, ovaj put oni su predstavljeni s oba datuma: i svojim lunarnim i svojim solarnim datumom! Nadalje, uz određene micve koje su zajedničke svim blagdanima, nalazimo i jedinstvenu micvu za svaki blagdan. Na primjer:

- Hag Ha'Macot – poseban prinos OMERA (od ječma);
- Šavuot - prinos ŠTEI HA'LEHEM (od pšenice);
- Roš Ha'Sana - JOM TERUA - puhanje u šofar;
- Jom Kipur – post;
- Sukot - sjedenje u SUKI ...i ARBA MINIM (lulav i etrog itd.).

Da bismo razumjeli zašto se ovi konkretni detalji nalaze u Sefer Vajikra, pogledajmo поближе kako su predstavljeni ti zakoni, kao i datume koji su upotrebljeni.

'Dvostruki datumi'

Kao što smo gore primijetili, prilično je očito kako Paršat Emor predstavlja praznike prema njihovim LUNARNIM datumima (mjesec/dan). Međutim, kao što će sada pokazati sljedeća tablica, kada Paršat Emor uvodi posebnu micvu za svaki praznik, a posebno u vezi sa ŠALOŠ REGALIM, spominje se i poljoprivredna sezona (tj. SOLARNI datum)! Na primjer, imajte na umu:

Hag HaMacot - Micvat HaOmer

"Kada uđete u Zemlju... i POŽANJETE žito, morate donijeti OMER - PRVU ŽETVU kohenu" (23:10);

Šavuot - Micvat Štei HaLehem

"... izbrojte SEDAM TJEDANA [od kada prvo zrno sa-

zrije], tada... prinesite NOVI prinos od brašna..." (23:16);

Sukot - Arba Minim

"15. dana 7. mjeseca KADA SKUPITE UROD ZEMLJE... uzet ćete na prvi dan plod 'hadar'..." (vidi 23:39).

Zapravo, ako pažljivo pogledate primijetit ćete da Paršat Emor predstavlja zapovijed vezanu uz poljoprivredu za svaki od "šaloš regalim" na neovisni način!

Na primjer, poljoprivredna micva da se prinese korban "haOmer" i "štei halehem" predstavljena je u posebnom 'diburu' (vidi 23:9-22) koji uopće ne spominje lunarni datum! Slično, micva "arba minim" u 23:39-41 predstavljena je neovisno, i NAKON što je prvi put predstavljena micva HAG HASUKOT u 23:33-38. [Da biste to provjerili, pažljivo usporedite ova dva odjeljka!]

Pa zašto struktura Emor mora biti tako komplicirana? Ne bi li bilo smislenije da Tora koristi jedan standardni skup datuma i objasni sve micvot za svaki praznik zajedno?

Da bismo odgovorili na ovo pitanje, prvo moramo поближе pogledati unutarnju strukturu 23. poglavlja Vajikra.

Zajedničke micvot

Iako Paršat Emor predstavlja posebne micvot svakog praznika, ona također predstavlja neke zajedničke micvot za sve praznike - odmah nakon što svaki od njih bude predstavljen svojim lunarnim datumom.

Pregledajte 23. poglavlje i uočite obrazac, te zapazite

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor**

kako se svaki praznik naziva "moed", i da nam je zapovijedeno da ga učinimo "mikra kodeš" [da pozovemo da bude odvojen za okupljanje naroda] - kada je rad zabranjen - "kol melehet avoda lo taasu"; te da moramo prinijeti korban - "v'hikravtem iše l'Hašem".

Da biste to potvrdili, obratite pažnju na sljedeće pesukim:

- HAG HAMACOT / 23:6-8
- ROŠ HAŠANA / 23:25
- JOM KIPUR / 23:27-28
- SUKOT & ŠMINI ACERET / 23:33-36

[Primijetite u vezi sa ŠAVUOTOM (vidi 23:21) da nedostaje lunarni datum i izraz "v'hikravtem"! Za raspravu zašto, pogledajte šiur na Šavuot.]

Stoga, u odnosu na LUNARNI datum, Paršat Emor zahtijeva da se na svaki praznik narod mora okupiti zajedno [= "mikra kodeš"], suzdržati se od fizičkog rada [= "kol melehet avoda lo ta'asu"] i prinijeti poseban korban Musaf [= "v'hikravtem iše la'Hašem"], kao što je detaljno opisano u Paršat Pinhas.

Međutim, unutar te iste cjeline, također nalazimo da su "šaloš regalim" prikazani NEOVISNO sa solarnim datumom - unutar konteksta njegove poljoprivredne micve.

Ako pomnije pogledamo te pesukim, također ćemo primijetiti da se u svakom slučaju pojam ŠABATA ili ŠABATONA spominje u vezi s posebnom poljoprivrednom micvom svakog praznika [tj. OMER, ŠTEI HALEHEM & ARBA MINIM].

Nadalje, također nalazimo korištenje riječi ŠABATON pri predstavljanju ROŠ HAŠANE i JOM KIPURA! [Vidi 23:24,32.]

Na kraju, zapazite da detalji micvot koji se odnose na ŠABATON uvijek završavaju izrazom: "hukat olam l'doroteihem [b'hol mošvoteihem]", vidi 23:14,21,31,41!

Sljedeća tabela sažima ovaj drugi obrazac u kojem se riječ ŠABAT ili ŠABATON spominje u odnosu na svaki praznik:

- Hag Ha'MACOT - "mi'mohorat ha'ŠABAT" (23:11)
- ŠAVUOT - "ad mimohorat ha'ŠABAT ha'sviit..." (23:16)
- ROŠ HAŠANA - "ŠABATON, zihron terua..." (23:24)
- JOM KIPUR - "ŠABAT ŠABATON hi lahem..." (23:32)

- SUKOT - ba'Jom harišon ŠABATON... (23:39) & ŠMINI ACERET - "...u'ba'Jom ha'Smini ŠABATON" (23:39)

Primijetite također da je unutar ove parše, ŠABAT/poljoprivredni aspekt prvi put predstavljen posebnim "diburom":

"I B-g je govorio Mošeu rekavši... Kada UĐETE U ZEMLJU koju vam Ja dajem, POŽANJETE NJENU ŽETVU, donijet ćeš OMER - prvi snop svoje žetve B-gu. Ovim OMEROM ćete ljuljati pred B-gom... na dan nakon ŠABATA kohen će njime mahati..." (23:9-14)

Najupečatljiviji primjer ovog 'dvostrukog uzorka' nalazi se u pesukim koji opisuju Sukot. Primijetite kako Tora ovaj praznik prvo predstavlja kao MIKRA KODEŠ prema njegovom lunarnom datumu:

"15. dana 7. mjeseca je Hag SUKOT sedam dana: prvog dana bit će MIKRA KODEŠ... i osmog dana je MIKRA KODEŠ..." (23:35-36) [Pošto je ovo posljednji MOED, sljedeći pasuk daje sažetak svih hagim: "ele Moadei Hašem..." (23:37-38)].

Zatim se, sasvim iznenada, NAKON sažetka moadim, Tora ponovno vraća na Sukot, ali sada ga naziva ŠABATON:

"AH' - 15. dana sedmog mjeseca, kada PRIKUPITE LJEVINU SVOG POLJA, slavite sedam dana, na prvi dan je - ŠABATON, i osmi dan je - ŠABATON." (23:39)

Stoga, iz Paršat Emor se čini da se svaki praznik smatra i za "moed" (u pogledu "mikra kodeš", "isur melaha", & "v'hikravtem") I kao "šabaton" (u vezi njegove posebne micve).

Dvostruko 'zaglavlje'

Pogledajmo sada uvodne pesukim čitavog ovog dijela (tj. 23:1-3), jer oni kao da također aludiraju na dvostruku prirodu ovog predstavljanja.

Prije svega, primijetite kako se čini da uvodni pesukim 23. poglavlja proturječe jedan drugome:

"I B-g je rekao Mošeu, reci Bnei Jisrael... OVO su MOADEI HAŠEM (određena vremena), koje ćete VI nazivati MIKRAEI KODEŠ (sveta okupljanja) - ovo su ti MOADIM". (23:1-2) "ŠEST dana se može raditi, ali SEDMI dan će biti ŠABAT ŠABATON 'mikra kodeš'... (23:3) OVO su 'MOADEI HAŠEM'...: Na 14. dan prvog mjeseca - Pesah. Na 15. dan prvog mjeseca - hag ha'Macot... (vidi 23:4-6)

Na temelju ovog naslova, ostaje nejasno treba li ŠABAT smatrati jednim od MOADIM?

(nastavak sa 9. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor**

Ako da, zašto se onda u 23:4 ponavlja naslov "ele moadei Hašem"?

Ako ne, zašto se ŠABAT uopće spominje u prva tri pesukima?

Nadalje, čini se da postoje dvije vrste 'mikraei kodeš' u Paršat Emor.

1. MOADIM - oni koje Bnei Jisrael deklariraju: "ašer ti-k'ru otam [koje ćete VI zvati] - mikraei kodeš" (23:2)
2. ŠABAT - koji je B-g odredio da bude 'mikra kodeš' (pažljivo pročitajte 23:3!).

Ova razlika, i ponavljanje zaglavlja "ele moadei Hašem" u 23:4, ukazuje da se prva tri pesukim mogu smatrati "dvostrukim" zaglavljem: tj. MO'ADIM i ŠABATONIM.

Kako ova cjelina ide dalje, ovo 'dvostruko zaglavlje' odražava dvostruko predstavljanje hagim u cijeloj ovom dijelu, kao što je gore objašnjeno. Što se tiče šaloš regalim, aspekt ŠABATONA je zasebno predstavljen. U vezi s Roš Hašana i Jom Kipurom, aspekt ŠABATONA uključen je u 'lunarno' predstavljanje MIKRA KODEŠA.

[U vezi s poljoprivrednom naravi Roš Hašane i Jom Kipura, vidi šiur o Roš Hašani.]

Koje je značenje dvostruke prirode ovog predstavljanja? Zašto se Paršat Emor povezuje i s lunarnim i sa solarnim kalendarom? Moglo bi se sugerirati sljedeće objašnjenje.

Poljoprivredni aspekt

Kao što je gore spomenuto, Paršat Emor detaljno opisuje posebnu micvu povezanu s poljoprivredom za svakog od šaloš regalim:

- Hag haMacot: Korban Ha'Omer - od prve žetve JEČMA.
- Šavuot: Korban Štei HaLehem, od prve žetve PŠENICE.
- Sukot: Uzimanje 'Arba Minim', četiri vrste [odnosno lulava, etroga, hadas i arave]

Ove zapovijedi izravno se odnose na poljoprivredne sezone u Erec Jisraelu na koje padaju ti praznici. U proljeće je ječam prva žitarica koja dozrijeva. Tokom sljedećih sedam tjedana sazrijeva pšenica i žanje se. Budući da je ovo jedino doba godine kada pšenica raste u Erec Jisraelu, ovih sedam tjedana je zaista kritično razdoblje, jer se žito koje će se koristiti za hranu tijekom čitave godine

žanje u ovom vrlo kratkom vremenskom periodu.

Slično tome, ARBA MINIM, koji se donose k Mikdašu na Sukot, također su povezani s poljoprivrednom važnosti berbe voća ("pri ec hadar v'kapot tmariam") u ovo doba godine, i potrebu za vodom u nadolazećem razdoblju kiša ("arvei nahal").

Stoga, osobito kada se Tora odnosi na ove poljoprivredne zapovijedi, ovi se praznici nazivaju ŠABATONIMA - jer se koncept "šabata" odnosi na DANE u tjednu, a time i na ciklus prirode izazvan suncem, tj. poljoprivredno doba u godini. Oni se također odnose na prirodni ciklus sunca.

[Podsjetimo se da je 365-dnevni ciklus Zemlje koja se okreće oko Sunca razlog godišnjih doba.]

Budući da se ovi praznici slave u najkritičnijim razdobljima poljoprivredne godine, Tora nam nalaže da se u ovo doba godine okupimo u Bet HaMikdašu i prinesemo posebne korbanot od naše žetve. Umjesto povezivanja ovih prirodnih fenomena s panteonom bogova, kao što je to činio kanaanski narod, Am Jisrael mora priznati da iza prirode stoji B-žja ruka i stoga Mu moramo zahvaliti za našu žetvu.

[Taj izazov - pronaći B-ga radeći i živeći u okvirima prirode - odražava se u blagoslovu koji činimo nad kruhom: "hamoci lehem min ha'arec". Iako mi obačujemo 99% poslova u procesu izrade kruha (npr. sijanje, žetvu, vijejanje, mljevenje, miješenje, pečenje itd.), mi zahvaljujemo B-gu kao da nam je On dao kruh izravno iz zemlje!]

Povijesni praznici

Iako ove poljoprivredne micvot same po sebi pružaju dovoljan razlog za slavljenje ovih praznika, Tora također nalazi i POVIJESNI značaj u ovim sezonskim praznicima.

Proljeće je spomen na naše izbavljenje iz Egipta. Žetva žitarica poklapa se s vremenom Matan Tore. Tijekom berbe plodova prisjećamo se našeg nadnaravnog življenja u pustinji pod "ananei kavod" (oblacima B-žje slave) u pustinji.

Kao što Tora koristi SOLARNI datum hagima u odnosu na poljoprivredne micvot, Tora također koristi LUNARNI datum ovih hagim u odnosu na njihov povijesni značaj. Na primjer, kada se opisuje Hag haMacot, koji slavi povijesni događaj Jeciat Micrajim, koristi se lunarni datum 15. dana prvog mjeseca (vidi 23:6). Slično tome, kada Tora govori o Sukotu kao o Mikra Kodešu, ona koristi isključivo lunarni datum i naglašava micvu sjedenja

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Dvostruka priroda hagim u Paršat Emor**

u suki, u znak sjećanja na naš boravak u sukot tijekom našeg putovanja kroz pustinju (vidi 23:34-35,43).

Moglo bi se sugerirati da se upravo lunarni kalendar koristi u odnosu na povijesni aspekt, jer MJESECE brojimo u spomen na naš Izlazak iz Egipta, najznačajniji događaj u našoj nacionalnoj povijesti:

"haHodeš haZe lahem ROŠ HODAŠIM..." Ovaj mjesec (u kojem napuštate Egipat) bit će za vas PRVI mjesec... (vidi Šmot 12:1-3).

Izbavljenje u proljeće

Iz ponovljenog naglašavanja u Humašu da slavimo naše izbavljenje iz Egipta u rano proljeće ("hodeš haAviv" /vidi Šmot 13:2-4 i Devarim 16:1-2), čini se da nije bilo slučajno da se Izlazak dogodio u to vrijeme. Umjesto toga, B-g je želio da se naše nacionalno rođenje dogodi u isto doba godine kada ponovno započinje ciklus rasta pri-rode.

[Iz sličnog razloga, čini se da je B-g želio da Bnei Jisrael uđu u Obećanu zemlju u prvom mjesecu proljeća (vidi Jehošua 4:19 & 5:10).]

Moglo bi se reći da proslava našeg nacionalnog izbavljenja baš u proljeće naglašava njegovo pravo značenje. Unatoč svojoj važnosti, našu slobodu postignutu u Jeciat Micrajim treba shvatiti samo kao POČETNU fazu našeg nacionalnog duhovnog 'rasta', baš kao što proljeće označava samo početnu fazu u procesu rasta prirode! Kao što procvat prirode u proljeće dovodi do žetve žita u rano ljeto i berbe voća u kasno ljeto, tako i naša nacionalna sloboda mora dovesti do ostvarenja viših ciljeva u našoj nacionalnoj povijesti.

Dakle, brojanje sedam tjedana od hag ha'Macota do hag ha'Šavuota (sfirat ha'omer) naglašava da se Šavuot (obilježavanje Davanja Tore) treba smatrati vrhuncem procesa koji je započeo u Jeciat Micrajim, baš kao što je i žetva pšenice kulminacija procesa rasta koji je započeo u proljeće.

[Očekivali bismo da će ovaj povijesni aspekt Šavuota, tj. Matan Tora, također biti spomenuti u Paršat Emor. Iz nekog razloga nije. Pozabavit ćemo se ovim pitanjem u našem šiuru na Šavuot.]

Spajajući dva kalendara, Tora nas uči da tijekom kritičnih razdoblja poljoprivredne godine ne samo da moramo zahvaljivati B-gu za Njegovo staranje nad prirodom, već Mu moramo zahvaliti i za Njegovo staranje nad našom poviješću. U politeističkom društvu, ti su različiti atributi bili podijeljeni među mnogim bogovima. U ateističkom društvu čovjek ne uspijeva vidjeti B-ga ni u jednom ni u drugom. Dvostruka priroda hagim naglašava ovo načelo da B-g nije samo Sila koja stoji iza prirode, već On također vodi povijest naroda.

Čovjek mora prepoznati B-žje staranje u svim područjima svoga svakodnevnog života; prepoznavanjem Njegove ruke u odvijanju naše nacionalne povijesti i shvaćanjem Njegove veličine budući da je On ta moć koja stoji iza svih fenomena prirode.

Kedušat Zman

Zaključno, sada se možemo vratiti našem prvobitnom pitanju, tj. zašto baš Sefer Vajikra opisuje ove praznike kao MOADIM?

Hebrejska riječ "moed" potječe od korijena "vav.ajin.da-led" - susresti se.

[Zato je odbor na hebrejskom "vaad", a sastanak "ve'ij-da". Vidi također Šmot 29:42-43 i Amos 3:3. Na kraju, obratite pažnju na Breišit 1:14!]

Miškan se naziva OHEL MOED - šator sastanka - jer u tom šatoru Bnei Jisrael [simbolično] 'susreću' B-ga. Na sličan način, židovski blagdani nazivaju se MOADIM, jer je njihova primarna svrha da odvojimo posebna vremena tijekom godine za SUSRET s B-gom. Jasno je da u Paršat Emor Tora naglašava aspekt blagdana "bein adam la'makom" [između B-ga i čovjeka]. Mi ne samo da vršimo micvu "alija la'regel", već također vršimo širok raspon posebnih micvot koji nas okupiraju cijeli dan tijekom tih praznika.

[Vidi Sefer Kuzari ma'amar r'vii u odnosu na hagim!]

Kao što smo objasnili u prošlotjednom šiuru, ovo je bit KEDUŠE - teme Sefera Vajikra. Odvajamo posebna vremena i ulijevamo im posebnu KEDUŠU kako bismo se približili Hašemu. Međutim, naše iskustvo tijekom ovih blagdana daje nam duhovnu snagu da ostanemo blizu B-ga u ostatku godine.■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarjag – 613 zapovijedi

263. Drži ga čistim: Zabrana da kohen postane nečist zbog pokojnika

... nećete se okaljati za osobom iz svoga naroda ... (Levitski zakonik 21,1)

264. Šiva: Obaveza da se žaluje za srodnicima

... osim svoje najbliže rodbine, svoje majke, svog oca, sina, kćeri i brata; i svoje neudate sestre ... (Levitski zakonik 21,2-3)

265. Igra živaca: Zabrana da očišćeni kohen vrši službu prije zalaska sunca

... oni neće oskvrnuti ime B-ga svoga ... (Levitski zakonik 21,6)

266. Ne zovite je tako: Zabrana da kohen oženi ženu koja je "zona"

Ženom koja je "zona" ... (Levitski zakonik 21,7)

267. Ne zovite je... – ček', ček'?: Zabrana da kohen oženi ženu koja je "halala"

... ili halala neće se ženiti ... (Levitski zakonik 21,7)

268. Ovo mi je jasno: Zabrana da kohen oženi ženu koja je razvedena

Ženom koja se razvela od svoga muža ne može se ženiti ... (Levitski zakonik 21,7)

269. Čak i protiv njegove volje: Obaveza da se posveti kohanim

Posveti ga ... (Levitski zakonik 21,8)

270. Čekaj vani: Zabrana da Kohen Gadol uđe pod krov pod kojim se nalazi mrtvac

Ne smije se približiti mrtvacu ... (Levitski zakonik 21,11)

271. Ne diraj: Zabrana da se Kohen Gadol oskvrne zbog mrtvaca

... (pa čak ni) zbog svog oca ili majke ne smije se okaljati. (Levitski zakonik 21,11)

272. Viši standard: Obaveza za Kohen Gadola da se oženi djevicom

On će se oženiti ženom koja je djevica. (Levitski zakonik 21,13)

273. Ne samo to ...: Zabrana da se Kohen Gadol oženi udovicom

Udovicom ... neće se ženiti ... (Levitski zakonik 21,14)

274. Vanbračno: Zabrana da Kohen Gadol ima seksualne odnose s udovicom

Neće ga oskvrnjivati njegovo potomstvo ... (Levitski zakonik

21,15)

275. Da nitko ne dozna: Zabrana da kohen koji ima neki nedostatak služi

... tko ima manu, neće se približiti ... (Levitski zakonik 21,17)

276. Dr. House: Zabrana da kohen s privremenim nedostatkom služi

Ni jedan koji ima nedostatak neće se približiti ... (Levitski zakonik 21,17)

277. Radi kod kuće: Zabrana da kohen koji ima nedostatak uđe u Svetište

Ne smije doći k zavjesi niti pristupiti žrtveniku ... (Levitski zakonik 21,23)

278. Uzmite si pauzu: Zabrana da obredno nečisti kohanim obavljaju službu Hrama

Moraju se povući od svetih stvari ... (Levitski zakonik 22,2)

279. Menu za van: Zabrana da obredno nečisti kohanim jedu teruma

... ne smije jesti od svetih stvari dok ne bude očišćen ... (Levitski zakonik 22,4)

280. Oprostite! Kuhinja je zatvorena! Zabrana da oni koji nisu koheni jedu teruma

Nijedno strano lice ne smije jesti sveto ... (Levitski zakonik 22,10)

281. Nema povlastica: Zabrana da onaj kojeg je kohen unajmio kao pomoć jede teruma

... njegov radnik ne smije jesti svetoga ... (Levitski zakonik 22,10)

282. Neizrečeno: Zabrana da neobrezani kohen jede teruma

...

283. Nisam rekao hala: Zabrana da halala jede terumu

Kohenova kći koja se uda za ne-kohena ne smije jesti ... (Levitski zakonik 22,12)

284. Vrijeme i desetine: Zabrana da se jede urod od kojeg nije odvojena desetina

Neće oskvrnjivati svetinje ... da se odvoje od Hašema (Levitski zakonik 22,15)

285. Drugorazredna roba: Zabrana da se životinje koje imaju nedostatak prinese kao žrtvu

Ništa što ima manu, nećete prinijeti ... (Levitski zakonik 22,20)

(nastavak s 12. stranice) **Rabbi Jack Abramowitz: Tarjag – 613 zapovijedi**

286. Samo najviša kvaliteta: Obveza da se prinosi samo životinje bez mane

... bit će bez mane ... (Levitski zakonik 22,21)

287. Hej! Ne čini to!: Zabrana da se nanese defekt posvećenoj životinji

... ne smije biti nikakve mane na njoj ... (Levitski zakonik 22,21)

288. Dublje razumijevanje: Zabrana da se krvlju životinje koja ima nedostatak poprska žrtvenik

... na žrtvenik ... (Levitski zakonik 22,22)

289. Još dublje: Zabrana da se životinju koja ima nedostatak zakolje kao žrtvu

... ove nećete prinosite ... (Levitski zakonik 22,22)

290. Zamotaj mi sve: Zabrana da se spale dijelovi životinje koja ima nedostatak

... ni prinos na vatri od njih ... (Levitski zakonik 22,22)

291. Ne činite ni ovo: Zabrana kastriranja životinja

Nemojte to raditi u svojoj zemlji. (Levitski zakonik 22,24)

292. Čak ni tada: Zabrana žrtvovanja životinja ne-Židova koje imaju nedostatak

Od ruke ne-Židova ne možete prinijeti bilo što od ovih ... (Levitski zakonik 22,25)

293. Osam dana u tjednu: Obveza da se prinosi samo životinje koje imaju najmanje osam dana

... od osmog dana, prihvatljivo je ... (Levitski zakonik 22,27)

294. Majka i čedo ponovo zajedno: Zabrana da se zakolje životinju i njeno mlado

... nju i njeno potomstvo ne smijete klati u jednom danu. (Levitski zakonik 22,28)

295. Hilul Hašem: Zabrana da se obeščasti B-žje Ime

Ne oskvrnite moje sveto Ime ... (Levitski zakonik 22,32)

296. Kiduš Hašem: Obaveza da se posveti B-žje Ime

... bio bih posvećen među Izraelcima ... (Levitski zakonik 22,32)

297. Budi optimist: Obaveza da se počine na prvi dan Pesaha

Prvog dana bit će sveto okupljanje ... (Levitski zakonik 23,7)

298. Dobro, ne baš sasvim: Zabrana da se vrši rad prvoga dana Pesaha

... nećete vršiti nikakav rad. (Levitski zakonik 23,7)

299. Još! I još!: Obaveza da se prinese dodatnu žrtvu svakog dana Pesaha

Sedam dana prinosite prinos... (Levitski zakonik 23,8)

300. Koliko vam drago: Obaveza da se počine na sedmi dan Pesaha

... sedmi dan bit će sveto okupljanje ... (Levitski zakonik 23,8)

301. Isto: Zabrana obavljanja rada na sedmi danu Pesaha

... nećete vršiti nikakav rad. (Levitski zakonik 23,8)

302. Što sad?: Obaveza da se prinese Omer na drugi dan Pesaha

... donijeti omer od prve žetve ... (Levitski zakonik 23,10)

303. Jošon: Zabrana da se jede kruh od novog uroda prije Omera

Nećete jesti kruh, pečeno zrno ili svježe zrno do toga dana, kada donosite prinos ... (Levitski zakonik 23,14)

304. Sprženo: Zabrana da se jede prženo zrnje novog usjeva prije Omera

... pečeno zrno ... (Levitski zakonik 23,14)

305. Svježel: Zabrana da se jede svježe zrnje novog usjeva prije Omera

... ili svježeg zrna ... (Levitski zakonik 23,14)

306. Omeromjer: Obaveza da se broji Omer

Od dana nakon blagdana, računat ćete kada prinijeti Omer ... (Levitski zakonik 23,15)

307. Lehem Mišne: Obaveza da se prinese dva kruha

... donijet ćeš kruh da njime bude mahano, dva kruha ... (Levitski zakonik 23,17)

308. Uzmi si slobodan dan: Obaveza da se počine na Šavuos

Ovaj dan ćete proglasiti sveto okupljanje ... (Levitski zakonik 23,21)

309. Uzmi taj posao i Šavuotaj: Zabrana obavljanja rada na Šavuos

... nećete raditi nikakav rad ... (Levitski zakonik 23,21)

310. Sretna Nova Godina! Obaveza da se počine na Roš Hašana

... bit će vam dan odmora ... (Levitski zakonik 23,24)

311. Zatvoreno na Novu godinu: Zabrana obavljanja rada na Roš Hašana

(nastavak sa 13. stranice) **Rabbi Jack Abramowitz: Tarjag – 613 zapovijedi**

... nećete raditi nikakav rad ... (Levitski zakonik 23,25)

312. Poslije ću ti reći: Obaveza da se na Roš Hašana prinese dodatna žrtva

... i prinesite žrtvu paljenicu B-gu. (Levitski zakonik 23,25)

313. Čini se kao da vrijeme ide vrlo polako: Obaveza da se posti na 10. tišreja

... mučit ćete sebe ... (Levitski zakonik 23,27)

314. Dugačak dan!: Obaveza da se prinese dodatnu žrtvu na Jom Kipur

... i prinesite žrtvu paljenicu B-gu. (Levitski zakonik 23,27)

315. Tako i tako smo većinu dana u sinagogi: Zabrana obavljanja rada na Jom Kipur

Nećeš raditi nikakvog posla na taj dan ... (Levitski zakonik 23,28)

316. Druga strana priče: Zabrana da se jede ili pije na Jom Kipur

Tko god ne bi sebe mučio, bit će odsječen ... (Levitski zakonik 23,29)

317. Uzmi dan za sebe: Obaveza da se miruje na Jom Kipur

To je dan potpunog odmora za vas ... (Levitski zakonik 23,32)

318. Lijep dan za to: Obaveza da se počiva na Sukos

Prvi dan bit će sveto okupljanje ... (Levitski zakonik 23,35)

319. Može i noge podići na stol: Zabrana obavljanja rada na Sukos

... nećete raditi nikakvog posla. (Levitski zakonik 23,35)

320. Ovo je nešto drugo: Obaveza da se na Sukos prinese dodatna žrtva

Sedam dana prinosite ćete žrtvu vatrom ... (Levitski zakonik 23,36)

321. Ovo nije Sukos: Obaveza da se počine na Šemini Aceres

Osmoga dana bit će sveto okupljanje ... (Levitski zakonik 23,36)

322. Ovo je za vas: Obaveza da se prinese dodatnu žrtvu na Šemini Aceres

I prinijet ćete prinos vatrom B-gu ... (Levitski zakonik 23,36)

323. Znae kako to ide: Zabrana da se obavlja posao na Šemini Aceres

... nećete vršiti nikakav rad. (Levitski zakonik 23,36)

324. Maši, maši, maši: Obaveza da se uzme četiri vrste na Sukos

Uzet ćete ... plod citrusa, grane datuljine palme, mirisne grane i grane vrbe ... (Levitski zakonik 23,40)

325. Koliba: Obaveza da se sedam dana boravi u suki

Boravit ćete u kolibama sedam dana ... (Lev. zakonik 23,42) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi.

177. Negativna je zapovijed ne kvariti [brijati] rub brade

kao što Pismo kaže, niti ćeš kvariti rubove svoje brade (Va-jikra 19,27). Brada ima pet graničnih dijelova, i kazna bičevanja određena je za svakog pojedinog od njih. Tako, ako ih se obrije sve odjednom, to bi bilo kršenje pet zabrana. Čovjek, međutim, nije podložan kazni sve dok ih ne brije britvom, jer to je brijanje koje obuhvaća kvarenje, a pisano je, niti ćeš kvariti. Ako je čovjek obrijao svoju bradu škarama [čak i ako se njima koristio kao britvom], bit će oslobođen kazne. Konkretno, onaj koji vrši brijanje je podložan kazni; ali onaj

koji je obrijan ne biva bičevan – sve dok ne pomaže onome koji [ga] brije. Ženi je dopušteno da kvari (ukloni) svoju bradu ako ima vlasi u području brade. Ako je kvarila bradu muškarca ne slijedi joj kazna, no zabranjeno joj je da to čini.

U Sefer haHinuhu je zapisano da kvarenjem [brijanjem britvom] svoje brade, uz spomenutih pet, čovjek krši još dvije zabrane, a to su: i njihovim utvrdjenim putovima nećeš ići (Va-jikra 18,3), i niti će muškarac staviti na sebe žensko odijelo [S179] (D'varim 22,5) [tj. učiniti da liči na ženu].

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravorekne koje se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 19 - Dobročinstvo

Nama je zapovjedbano da dajemo dobrotvorna sredstva u skladu s našim mogućnostima (vidi 250,5) i zabranjeno nam je da ignoriramo potrebe siromašnih (247,1). Od dobrotvornog davanja ne može nastati nikakva šteta (247,2). Ako je čovjek milosrdan prema siromašnima B-g će biti milostiv prema njemu kada je u potrebi (247,3-4).

Čak i siromašna osoba koja živi od dobrotvornih darova mora dati nešto od toga u dobrotvorne svrhe (248,1; vidi 251,12 i 253,8, i vidi 249,2 o minimalnom iznosu). Sud može prisiliti osobu da da odgovarajući iznos u dobrotvorne svrhe (248,1), ali maloljetna siročad obično nije prisiljena da daje u dobrotvorne svrhe (vidi 248,3), i dobrotvorna sredstva se općenito ne prihvaćaju od osoba koje ne posjeduju vlastitu imovinu. (vidi 248,4-6). Dobrotvorna sredstva se mogu prihvatiti od ne-Židova, ali Židov ne bi trebao prihvatiti takva sredstva ako su dostupna židovska dobrotvorna sredstva; vidi 254,1-2 i 259,4.

Čovjek treba biti velikodušan prilikom davanja u dobrotvorne svrhe kako u količini tako i u kakvoći (vidi 248,8), ali ne smije davati više nego što si može priuštiti (vidi 248,7). Čovjek treba dati desetinu svog dohotka (i na početku desetinu svoga kapitala) u dobrotvorne svrhe; on može dati do petinu ukoliko to želi, a na smrtnoj postelji može dati bilo koji iznos (249,1). O darovima siromašnima od usjeva vidi Poglavlje 28. Dobrotvorna sredstva bi trebala davati dostojanstveno i nijednu siromašnu osobu ne bi trebalo poslati natrag praznih ruku (249,3-4. 11-13.).

Najbolji oblik milosrđa je pomoći siromašnoj osobi da se može sama izdržavati (249,6; 253,11) ili da joj se da posao (vidi 251,6). Također je poželjno potaknuti druge da daju (249,5); da davatelj i primatelj ne znaju jedan za drugoga (249,7-9); dati prije nego što se zatraži (249,10); i dati prije molitve ili u vrijeme kada se sjećamo pokojnika (249,14.16.). Postoji posebna zasluga za dobrotvorna sredstva koja se koriste za podučavanje djece Tori ili za vjenčanja za siromašne djevojke (249,15-16).

Od zajednice se traži da podupire svaku siromašnu osobu na razini na koju je navikla; vidi 250,1-4. Dobrotvorna sredstva moraju se dati čak i siromašnim nežidovima, ali se ne zahtijeva davanje dobrotvornih sredstava Židovima koji redovito krše Toru (251,1-2). Prioritet ima podrška rodbini ili susjedima koji su u potrebi; vidi 251,3-5 i 257,8.10. Ostale osobe koje imaju prioritet obuhvaćaju gladne (251,7); žene (251,8); učenjake i osobe dobrog porijekla (251,9, i vidi 11). Ne treba dati sva svoja dobrotvorna sredstva jednoj siromašnoj osobi (257,9). U vezi pružanja podrške zaposlenicima zajednice iz dobrotvornih fondova vidi 251,13.

Otkup zarobljenika ima prednost nad drugim oblicima dobročinstava (252,1-3), ali plaćanje pretjeranog otkupa ili pokušaj spašavanja zarobljenika obično treba izbjegavati (vidi 252,4-5). U vezi prioriteta među zarobljenicima (i onima za koje treba platiti otkup) vidi 252,6-10.12. Zarobljenik koji si to može priuštiti mora otkupiti sam sebe te nadoknaditi svakome tko ga je otkupio (252,11-12).

Čovjek koji ima na raspolaganju odgovarajuće resurse ili imovinu koju može likvidirati po fer cijeni, ne smije prihvatiti dobrotvorna sredstva, iako može prihvatiti zajmove i darove; vidi 253,1-3.5.10. i 255,2. U vezi provjere osoba koje traže dobrotvorna sredstva kako bi se potvrdilo da su uistinu u potrebi vidi 251,10; 256,1. Ako osoba bude kvalificirana da primi dobrotvorna sredstva, ona ih ne mora vratiti ni kad je to u stanju učiniti (253,4-5). Čovjek bi trebao izbjegavati primati dobrotvorna sredstva ako može sam sebe izdržavati na neki drugi način (255,1-2), ali ako je u potrebi, ne bi trebao odbiti prihvatiti ih (vidi 253,9.11; 255,2), i on ih smije koristiti za otplatu dugova (vidi 253,12).

Obećanje ili namjera davanja dobrotvornih sredstava je poput zavjeta (vidi 257,3-4; 258,1-2.5-13; 259,1,5-6) i treba ga ispuniti u skladu s vjerojatnom namjerom davatelja (vidi 258,3-5). Ako se dobrotvorna sredstva prikupljaju za određenu svrhu, njih se treba koristiti u tu svrhu čak i ako se prikupi više nego što je potrebno (vidi 253,6-7); u vezi uporabe u druge svrhe vidi 251,14; 256,4.6; 259,2-3; i 356,1 (u vezi pogrebnih troškova). Dobrotvorna sredstva mogu se investirati (vidi 259,1) i ne podliježu oporezivanju (259,6).

Svaki grad mora imenovati pouzdane osobe (256,1) za prikupljanje dobrotvornih sredstava od stanovnika grada (256,5-6) u skladu s njihovim mogućnostima (vidi 250,5) i podijeliti ih siromašnima u gradu (vidi 256,6). U vezi s posebnim postupcima prikupljanja, raspodjele i odgovornosti vidi 248,2; 256,2-4; 257,1-2.5-7. 10-11.■

David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Herem i harom

Balashon - Hebrew Language Detective

Hebrejska riječ *herem* חרם većini je nas poznata kao zabrana, izopćenje. Ova vrsta cenzure razvila se u talmudsko vrijeme i u srednjem vijeku. Međutim, biblijska riječ također ima značenje "zabraniti". Klein tvrdi da je u biblijskom hebrejskom ona značila zabraniti, posvetiti, zaplijeniti. (Postoji rasprava o tome da li njeno značenje "uništiti, istrijebiti" ima isto porijeklo, jer u arapskom se ova dva značenja različito pišu.) U talmudskom hebrejskom ona se također počela odnositi na jednu vrstu zavjeta (kao što nalazimo u molitvi Kol Nidrei.)

Even-Shoshan u svojoj konkordanciji napominje da se od 51 pojavljivanja tog biblijskog glagola, sva osim tri od njih imaju smisao "uništiti". Jedno (*Jišajahu* 11,15) znači "presušiti" a dva (*Miha* 4,13 i *Vajikra* 27,28) se odnose na posvećenost B-gu. Ovo se značenje ogleda u srodnom arapskom *harim* - "sveto, zabranjeno". Ovaj korijen se pojavljuje u brojnim arapskim izrazima, kao što su Al-Haram ash-Sharif - arapski naziv za sveto Hramsko brdo.

Riječ *hareem* također proizlazi iz tog korijena:

1634, iz turskog *hareem*, od arapskog *haram* "žene i piležnice," izvorno "ženska četvrt", dosl. "nešto zabra-

njeno ili čuvano na sigurnom" iz korijena *harama* "čuvao je, zabranio je."

Druga slična riječ je *marano* - Židovi iz Španjolske i Portugala koji su bili prisiljeni preobratiti se na kršćanstvo, no u tajnosti su se držali judaizma. Ono ima prilično neukusnu etimologiju:

1583, od šp., dosl. "svinja, prase," izraz prezira, iz arapskog *muhammad* "zabranjena stvar" (jedenje svinjetine zabranjeno je muslimanskim i židovskim vjerskim zakonom), od *haruma* "bilo je zabranjeno".

Zbog tog podrijetla, termin se danas obično ne upotrebljava. Hebrejski koristi *anusim* אנוסים - oni koji su bili prisiljeni konvertirati. U engleskom jeziku, *Crypto-Jews* (kripto-Židovi) je postalo prihvatljiva alternativa.

Tri naziva za mjesta također su povezana s tim korijenom. Za goru Hermon - הר חרמון, najvišu izraelsku planinu i jedinu koja ima snježne vrhunce, uglavnom se pretpostavlja da joj ime potječe od חרם. Neki kažu da je to zbog toga što je nedostupna, nepristupačna, "izvan granica". Drugi kažu da je služila kao sveto mjesto Kanaancima koji su živjeli u tom području (vidi *Šofetim* 3,3, gdje se naziva Har Baal Hermon הר בצל חרמון, što ukazuje da se tamo vršilo štovanje). Ramban, u svom komentaru na Devarim 3,9 spominje obje ove teorije. (Treća teorija se spominje u apokrifnoj knjizi Hanoh (Henok) I, poglavlje 6, gdje piše da se planina naziva Hermon, jer su se anđeli tamo zavjetovali).

Još jedna lokacija koja svoje ime izvodi iz tog korijena je Wadi Haramia וואדי חרמיה, sjeverno od Jeruzalema.

(nastavak s 16. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik Herem i harem**

lema (u blizini gradova Eli i Maaleh Levona). Ona doslovno znači dolina razbojnika. Ovaj uski prolaz između dvije vrlo visoke planine ne ostavlja prostora za zaobilazni put. Kao što je ranije spomenuto, ovaj put je povijesna prometnica Biblije. Stoljećima su hodočasnici i putnici prolazili tom dolinom na svom putu u Jeruzalem. Lokalni razbojnici bi iskoristili osobitosti reljefa i oteli svoj danak od putnika.

Ovi razbojnici bi "zaplijenili" imovinu svojih žrtava. Ta je dolina također bila mjesto važne bitke u doba Makabejaca.

Drugačija vrsta izraza vezanog uz nazive mjesta je hebrejski *ad horma* - עד-הֶרְמָה što znači "do potpunog uništenja". Ovaj izraz nalazimo u *Bamidbar 14,45* i *Devarim 1,44*. Međutim, on se zapravo odnosi na kanaanski grad pod nazivom Horma - oko 25 kilometara istočno od Beer Sheve.

prosbul

Prosbul je izraz vezan uz *šmita* (šabatnu) godinu. Prema Tori, u godini *šmita* poništavaju se svi dugovi. Međutim, Hilel Stariji donio je propis koji bi omogućio da se pozajmice naplate. To bi pomoglo kako bogatima (kojima bi njihovi zajmovi bili vraćeni) tako i siromašnima (kojima bi se mnogo radije pozajmljivao novac). Dokument kojim je objavljen ovaj propis naziva se *prosbul* (ili *prozbul*) - פְּרוֹסְבּוּל, (a ponekad i פְּרוֹסְבוּל).

Koje je porijeklo ove riječi? O tome ima rasprava u Gemari (Gitin 36b-37a):

מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרוס בולי ובוטי
בולי אלו עשירים דכתיב (ויקרא כו) ושברתי את
גאון עוזכם ותני רב יוסף אלו בולאות שביהודה
בוטי אלו העניים דכתיב (דברים טו) העבט
תעביטנו אמר ליה רבא ללעוזא מאי פרוסבול
א"ל פורסא דמילתא

"Što je (značenje) *prosbula*? R. Hisda kaže: *Pros* (donošenje) *buli* i *buti*. *Buli* znači bogat, kao što je pisano, 'I ja ću slomiti ponos tvoje moći' (*Va-*

jikra 26,19). A R. Josef je rastumačio: To su *bula'ot* (gradska vijeća) u Judi. *Buti* znači siromašan, kao što je pisano, 'Ti ćeš mu svakako posuditi dovoljno [*ha'avet* העבט je istovjetno *buti*) בוטי [*Devarim 15,8*]. Raba je upitao nekog stranca [koji je govorio grčki, Soncino sugerira "jezikoslovca"] 'Što znači *prosbul*?' Ovaj je odgovorio: '*Pursa* (donošenje) odluke o nečemu.'"

Tako ovdje vidimo da iako su rabini držali da je važno podučavati moralne pouke kroz *drašot* koje pronalaze hebrejske riječi u stranim pojmovima, oni su također znali kada upitati stranog jezikoslovca što riječ uistinu znači.

Čak i sada, mi ne znamo točno što je *prosbul* značio na grčkom. Klein piše:

Vjerojatno skraćeno od *pros boule bouleuton* (= pred sazivanom vijećnika), od *pros* (= prema, ka, nasuprot, ispred, u prisustvu), dativ od *boule* (= savjet, razmatranje, skup) i opći plural od *bouleutes* (= vijećnik), od *bouleuein* (= posavjetovati), od *boule*.

Ovdje spomenuti *boule* isti je kao u Gemari (mada očito sve u svemu etimološki različit.) Donji dom današnjeg grčkog zakonodavnog tijela poznat je kao Boule.

Steinsaltz (i drugi) također nude grčku riječ *prosboule*, koja znači isporuka, prijenos prilikom prodaje.■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Biti dostojan uloge

Ovotjedna paraša, Emor, započinje zakonima koji se tiču *kohanim* (svećenika): zabranom da postanu obredno nečisti zbog doticaja s mrtvima, popisom dodatnih ograničenja, posebno u području braka, i odgovornosti koju snose u vezi sa svojom službom u Hramu. Usredotočit ćemo se na stih kojim započinje ovaj odjeljak:

"I reče B-g Mojsiju: Govori kohanim, sinovima Aronovim, i reci im..." (Levitiki zakonik 21:1)

U prvom čitanju susrećemo jezično udvajanje: "Govori *kohanim* – i reci im." Zašto je Mojsiju dvaput naređeno da prenese ove zakone *kohanim*? I je li ih Mojsije doista dvaput poučio istim zakonima?

Dubljim ispitivanjem možemo razaznati dvostruki identitet koji se pripisuje *kohanim*. Oni nisu samo "*kohanim*", već i "*sinovi Aronovi*". Što bi nedostajalo ako bi ih se smatralo isključivo "*kohanim*" ili isključivo "*sinovima Aronovim*"?

Što se tiče prvog pitanja, Raši, najveći komentator Tore, objašnjava da je Mojsiju doista naređeno da dvaput prenese te zakone *kohanim*, kako bi "upozorio starješine u vezi s mladima". Za razliku od svih ostalih zapovijedi, koje se ne odnose na malu djecu, zakoni svećenstva – poput zabrane obrednog onečišćenja doticajem s mrtvima – primjenjuju se čak i na malu djecu. Budući da je nemoguće poučiti malu djecu da budu oprezna u vezi s tim zakonima, stariji *kohanim* imaju odgovornost osigurati da se zakoni poštuju među mladima.

Može se pretpostaviti da je jezično udvajanje "Govori *kohanim* – i reci im" povezano s dvostrukim identitetom kojim su predstavljeni: "*kohanim*" i "*sinovi Aronovi*". Koje je značenje ovog dvostrukog identiteta?

Svećeništvo je status koji se nasljeđuje. Ako je nekome otac *kohen*,

onda će i on biti *kohen*. Ako njegov otac nije *kohen*, on nikada ne može postati *kohen* i služiti u Hramu. Takav status može navesti *kohanim* da osjećaju da su se "rodili u tome", da se od njih ne zahtijeva trud, osobni rad, napredak i da budu dostojni svoje uloge. Uostalom, rođeni su kao *kohanim*.

Kako bi se to riješilo, Mojsije je dobio zapovijed da prenese zakone svećenstva i "*sinovima Aronovim*" i "*kohanim*". To su iste osobe, ali važno je da shvate da biti "*sinovi Aronovi*" nije dovoljno. Oni sami moraju biti "*kohanim*", da bi bili toga dostojni. Doista, ovo je dvostruka izjava koja izražava dvostruko značenje statusa svećenstva – i kao potomaka Arona HaKohena i kao pojedinaca koji nastoje biti dostojni uloge svećenstva.

Možda je to i Rašijeva namjera kada kaže "da upozori starješine u vezi mladih". Roditelji su odgovorni poučiti svoju djecu da budu dostojna svećenstva i da se ne oslanjaju isključivo na lozu. Što se *kohen* više oslanja na to što vuče porijeklo od Arona, a manje se usredotočuje na osobni napredak, to je vjerojatnije da će zloupotrijebiti status svećenstva, kao što se doista dogodilo u

povijesti Židovskog naroda, posebno u kasnim danima Drugog Hrama. Stvari su došle do te točke da je bilo *kohanim* koji su kupovali prvosvećenstvo plaćajući rimskom vladaru koji je tada upravljao zemljom Izrael. O takvom fenomenu, učenjaci su rekli:

"Jao meni zbog Velikih svećenika kuće Baitos, jao meni zbog njihovih batina. Jao meni zbog Velikih svećenika kuće Hanin; jao meni zbog njihovih šaputanja i glasina koje šire. Jao meni zbog Velikih svećenika kuće Katros; jao meni zbog njihovih pera kojima pišu laži. Jao meni zbog slugu Velikih svećenika kuće Jišmaela ben Piakia; jao meni zbog njihovih šaka. Moć ovih kućanstava proizlazila je iz činjenice da su njihovi očevi bili Veliki svećenici, a njihovi sinovi bili su hramski rizničari, i njihovi zetovi su bili hramski nadzornici [amarkalin]. A njihove slugue su udarale narod palicama..." (Babilonski Talmud, traktat Pesahim, stranica 57).

Što pojedinac više ulaže u to da bude dostojan svoje uloge, to bolje on obavlja tu ulogu. To vrijedi kako za *kohanim* tako i za roditelje, učitelje, voditelje i svakog pojedinca u bilo kojoj ulozi. ■

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Svetilj od tebe

Jedna od najobeshrabrujućih epizoda koje su se dogodile tijekom 40-godišnjeg lutanja pustinjom zabilježena je u ovotjednoj paraši. Neki se čovjek posvađao sa svojim sunarodnjakom, Židovom, i u bijesu se povukao iz rasprave. Reagirao je bogohuleći Hašema. Ovo gnjusno ponašanje bilo je toliko izopačeno da nitko nije znao kakva je kazna određena!

Stoga je Hašem ispitao oštru kaznu za taj krajnje neprihvatljiv čin. Kao u svakom društvu, čin krajnje izdaje kažnjavao se smrtnom kaznom. Tora je propisala smrtnu kaznu. Ali, zanimljivo, Hašem se ne zaustavlja na tome. Kada Tora otkriva kaznu za taj gnusni čin hule, ona nastavlja:

"Tko pohuli ime Hašema, neka se pogubi... I ako čovjek smrtno rani svog bližnjega, neka se pogubi. Ako nanese ozljedu, neka plati odštetu. Vrijednost oka za oko, vrijednost loma za lom, vrijednost zuba za zub. Tko rani životinju, neka nadoknadi štetu." (Levitski zakonik 24:15-21)

Ne bi li hula trebala biti u posebnoj kategoriji? Zasigurno se čin vrijeđanja Svemogućeg B-ga ne može izjednačiti s napadom na ljudska bića. I zasigurno mu nije mjesto pored zakona o nanošenju štete životinjama!

Rabbi Y'honasan Eibenschutz, jedan od najutjecajnijih židovskih vođa s početka 1700-ih, jednog Jom kipura je bio na putu pa je morao provesti taj sveti dan u nekom gradiću. Ne otkrivajući da je on glavni rabin Praga, Hamburga i Altona, ušao je te večeri u sinagogu i promotrio prostoriju, tražeći prikladno

mjesto na kojem će sjesti i moliti se.

U središtu sinagoge njegov je pogled zapeo za jednog čovjeka koji se gorljivo njihao, dok su mu suze navirale na oči. "Kako ohrabrujuće", pomisli rabin, "sjest ću pored njega. Njegove molitve sigurno će me nadahnuti."

Tako je i bilo. Čovjek je tiho plakao dok se molio, suze su mu tekle niz lice. "Ja sam samo prah u svom životu, o G-spode", jecao je čovjek. "Zasigurno i u smrti!" Iskrenost je bila neupitna. Reb Y'honasan te je večeri završio molitve, nadahnut. Sljedećeg jutra zauzeo je svoje mjesto pored tog čovjeka, koji je još jednom izlio svoje srce B-gu, izjavljujući svoju beznačajnost i ništavnost svojih zasluga.

Tijekom čitanja Tore, dogodilo se nešto nevjerovatno. Čovjek koji je sjedio u prednjem dijelu sinagoge bio je pozvan na treću aliju, jednu od najuglednijih *alijot* za Izraelca, kad je odjednom susjed Rabbi Eibenschutz jurnuo prema podiju!

"On!", viknuo je čovjek. "Njemu daješ *šliši*?!" U *šulu* je zavladao tajac. Rabbi Eibenschutz gledao je u nevjerici. "Zašto, ja znam kako učiti tri puta više od njega! Dajem više *cedaka* od njega i imam ugledniju obitelj! Zašto bi njemu, za ime svijeta, dao *aliju* umjesto mene?"

Nakon toga je čovjek ljutito odju-

rio s *bime* natrag prema svom mjestu.

Rabbi Eibenschutz nije mogao vjerovati što je vidio i bio je prisiljen prići čovjeku. "Ne razumijem", započeo je. "Prije nekoliko minuta ste plakali kako ste beznačajni i nedostojni, a sada se otimate za čast *alije* koju je dobio ovaj čovjek?"

Zgađen, čovjek mu je odbrusio: "O čemu vi to govorite? U usporedbi s Hašemom, ja sam uistinu ništa." Zatim je pokazao na *bimu* i podrugljivo rekao: "Ali ne i u usporedbi s njim!"

Moguće je da Tora iznova naglašava zakone o nanošenju smrtonosnih ozljeda ljudima i životinjama stavljajući ih izravno uz Njegove upute o huljenju. Ljudi su često vrlo oprezni kada je riječ o počasti koju ukazuju svojim duhovnim vođama, mentorima i institucijama. Još su osjetljiviji kada se radi o poštovanju i uvažavanju koje se iskazuje njihovom Stvoritelju. Osjećaji, imovina i posjedi smrtnika nerijetko su narušeni ili uništeni i to od onih koji najizgled iskazuju najveće poštovanje prema besmrtnome. Ovog tjedna Tora, u odjeljku koji izjavljuje ozbiljnost bogohulništva, ne zaboravlja spomenuti nepravdu udaranja nekoga tko je manji od Svemogućeg. Ona povezuje antropomorfno huljenje na B-ga sa zločinom fizičke štete nanesene onima koji su stvoreni na Njegovu sliku. Stavlja ih jedno pored drugog. Jer sva Hašemova stvorenja zaslužuju poštovanje.

Čak i krave.

Gut šabes ■

Rabbi M. Kamenetzky je dekan Ješive South Shore.

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

U rokovniku

Upravljanje vremenom je više od upravljanja i veće od vremena. Stvar je u samom životu. B-g nam daje jednu stvar iznad svega ostalog: sam život. I On nam ga svima daje pod istim uvjetima. Bez obzira na to koliko smo bogati, još uvijek imamo samo 24 sata dnevno, 7 dana tjedno i određen raspon godina koje su, bez obzira koliko duge, još uvijek prekratke. Bez obzira na to tko smo, što radimo, kakve darove imamo, jedina najvažnija činjenica o našem životu, o kojoj sve drugo ovisi, jest kako trošimo svoje vrijeme.

"Vijek je našeg života sedamdeset godina, ako smo jaki i osamdeset," kaže psalam 90. i unatoč masovnom smanjenju broja prijevremenih smrti u prošlom stoljeću, prosječan životni vijek u svijetu, prema najnovijim podacima Ujedinjenih naroda (2010-2015) iznosi 71,5 godinu. Tako, zaključuje psalam, "Nauči nas naše dane brojati kako bismo stekli mudro srce," podsjećajući nas da upravljanje vremenom nije samo sredstvo produktivnosti. Ono je, zapravo, duhovna vježba.

Stoga je tu sljedeća ideja koja mijenja život, i koja zvuči jednostavno, ali to nije. *Ne oslanjaj se isključivo na popis stvari koje treba obaviti. Koristi rokovnik.* Najuspješniji ljudi upisuju svoje najvažnije zadatke u svoj dnevni kalendar. Oni znaju da ako nešto nije tamo, neće biti učinjeno. Popisi stvari koje treba obaviti su korisni, ali nisu dovoljni. Oni nas podsjećaju što trebamo napraviti, ali ne i kada. Oni nam ne pomažu razlikovati ono što je važno od onog što je hitno. Oni naš um zapošljavaju trivijalnim stvarima i ometaju nas onda kada bismo se trebali fokusirati na stvari koje su najvažnije na duge staze. Jedino rokovnik povezuje što

sa kada. A ono što vrijedi za pojedinca vrijedi i za zajednice i kulture u cjelini.

To je poanta židovskog kalendara. Zato je poglavlje 23 Levitskog zakonnika, koje čitamo u ovoj godini parši, toliko temeljno za neprekidnu vital-

**Ljudima kao
društvenim bićima,
najvažnija su vremena
koja zajedno dijele.
Židovski kalendar je
upravo to: struktura
zajedničkog vremena.**

nost židovskog naroda. Ono nam daje tjedni, mjesečni i godišnji pregled svetih vremena. To je nastavljeno i prošireno u parši Behar na sedmogodišnje i pedesetogodišnje cikluse. Tora nas prisiljava da se sjetimo onoga što suvremena kultura redovito zaboravlja: da *naši životi moraju imati posvećena vremena kada se fokusiramo na stvari koje životu daju značenje*. I, budući da smo društvena bića, ta najvažnija vremena su vremena koja dijelimo. Židovski kalendar je upravo to: struktura zajedničkog vremena.

Svima nama je potreban identitet, a svaki identitet dolazi sa pričom. Zato trebamo vrijeme u kojem se podsjećamo na priču o tome odakle smo došli i zašto smo ono što jesmo. To se događa na Pesah, kada ponovno proživljavamo trenutak osnivanja našeg naroda na početku njegovog dugog hoda prema slobodi.

Potreban nam je moralni kodeks, ugrađeni satelitski navigacijski sistem, da nas vodi kroz pustoš vre-

mena. To je ono što slavimo na Šavuot kada ponovno proživljavamo trenutak u kojem su naši preci stajali pod Sinajem, sklopili savez sa B-gom i čuli s neba proglas Deset zapovijedi.

Potreban nam je redoviti podsjetnik o kratkoći samog života, a time i potrebe da mudro koristimo vrijeme. To je ono što činimo na Roš Hašana kada stojimo pred B-gom na sudu i molimo za to da budemo upisani u Knjigu života.

Potrebno nam je vrijeme kada se suočavamo sa svojim pogreškama, ispričavamo za krive stvari koje smo napravili, vrijeme kada popravljamo stvari, odlučujemo se promijeniti i tražimo oprost. To je zadatak na Jom Kipur.

Moramo se podsjećati da smo na putovanju, da smo samo 'stranci i prolaznici' na zemlji, te da je mjesto na kojem živimo samo naše privremeno prebivalište. To je iskustvo koje imamo na Sukot.

I potrebno nam je, s vremena na vrijeme, da se odmaknemo od neprestanog pritiska posla i nađemo počinak u kojem možemo slaviti naše blagoslove i obnoviti naša zajedništva te oporaviti punu snagu tijela i uma. To je šabat.

Bez sumnje, većina ljudi – barem onih koji promišljaju – zna da su te stvari važne. Ali nije dovoljno znati. To su elementi života koji postaju stvarni kad ih *živimo*, a ne samo kad ih *znamo*. Zato oni moraju biti u kalendaru, a ne samo na popisu stvari koje treba obaviti.

Kao što Alain de Botton ističe u svom djelu *Religija za ateiste*, svi mi znamo da je važno popraviti porušene odnose. Ali bez Jom Kipura,

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: U rokovniku**

postoje psihološki pritisci koji mogu uzrokovati da bezgranično odugovlačimo sa tim popravcima. Ako smo povrijeđena strana, možda ne želimo pokazati drugim ljudima svoju povrijeđenost. To čini da izgledamo krhki, ranjivi. A ako smo strana koja je nekog povrijedila, može nam biti teško priznati našu krivnju, ne samo zato što se osjećamo toliko krivima. Kao što on kaže: "Može nam biti toliko žao što vidimo svoju nesposobnost da se ispričamo." Činjenica da postoji Jom Kipur znači da postoji dan u kalendaru na koji moramo obaviti popravke – i to je olakšano činjenicom da i svi drugi čine isto. Njegovim riječima:

To je dan koji čini da sjedimo tu i pričamo o sitnom incidentu od prije šest mjeseci kada si ti lagao, a ja sam prijetio i ti si me optužio za neiskrenost, a ja sam tebe rasplakao; o incidentu koji nijedan od nas ne može baš zaboraviti, ali ga niti ne možemo spomenuti i koji je polako počeo nagrizati povjerenje i ljubav koju smo nekoć imali jedan prema drugome. To je dan koji nam daje priliku, a uistinu i odgovornost, da prestanemo razgovarati o našim uobičajenim poslovima te da ponovno otvorimo slu-

čaj za koji smo se pretvarali da ga se više ne sjećamo. Mi ne činimo to zbog svog zadovoljstva, već smo poslušni pravilima.

Upravo tako: mi se pridržavamo pravila. Mi slijedimo židovski kalendar koji uzima mnogo važnih istina o životu i, umjesto da ih stavi na popis stvari koje treba obaviti, on ih piše u rokovnik.

Što se događa kada nemamo takvu vrstu rokovnika? Moderno zapadno sekularno društvo je primjer na kojem možemo proučavati posljedice toga. Ljudi više ne pričaju priče o narodu. Stoga su nacionalni identiteti, osobito u Europi, gotovo stvar prošlosti – jedan od razloga za povratak krajnje desnice u zemljama poput Austrije, Nizozemske i Francuske.

Ljudi više ne dijele zajednički moralni kodeks, što je razlog zbog kojeg studenti na sveučilištima traže da se maknu govornici s čijim se pogledima ne slažu. Kada ne postoji zajednički kodeks, ne može postojati ni razumna rasprava, već samo upotreba sile.

Kada je riječ o prolaznosti života,

Roman Krznarić nas podsjeća da je moderno društvo "usmjereno na to da nas odvuče od smrti. Propaganda stvara svijet u kojem su svi zauvijek mladi. Stare ljude trpamo u staračke domove, van pogleda i daleko od misli." Smrt je za nas postala "tabu-tema kao što je seks bio u viktorskoj eri."

Očišćenje i oproštenje su izbačeni iz javnog života, te su zamijenjeni javnim sramoćenjem, zahvaljujući društvenim mrežama. Kad je riječ o šabatu, gotovo svugdje na zapadu, dan odmora zamijenjen je svetom danom kupovine, a sam odmor zamijenjen je neumornom tiranijom pametnih telefona.

Prije pedeset godina, najraširenije predviđanje bilo je da će do sada gotovo sve biti automatizirano. Radni tjedan skratit će se na 20 sati i naš najveći problem bit će što učiniti sa svojim slobodnim vremenom. Umjesto toga, ljudi danas rade teže nego ikad i imaju sve manje i manje vremena za traženje stvari koje život čine značajnim. Kao što je Leon Kass nedavno rekao, ljudi se "još uvijek nadaju pronaći smisao u svojim životima, ali su sve više zbunjeni oko toga kako bi vrijedan život trebao izgledati, i kako bi oni mogli takav život živjeti."

Stoga je tu čudesna ideja židovskog kalendara koja mijenja život. Filozofija traži vječne istine. Za razliku od toga, judaizam uzima istine i prevodi ih u vrijeme u obliku svetih zajedničkih trenutaka u kojima imamo iskustvo velikih istina na način da ih živimo. Tako: što god želite postići, zapišite u rokovnik, inače se neće dogoditi. I živite prema židovskom kalendaru ako želite iskusiti, a ne samo razmišljati o stvarima koje životu daju značenje.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Zeltgeist (Duh vremena)

U rabinskoj literaturi nalazimo brojne misli koje izražavaju namjeru Tore da *kohanim* - Aharonovim svećeničkim muškim potomcima - zabrani da dolaze u doticaj s pokojnicima. Ramban opisuje kako je "običnom" Židovu, nazovimo ga tako, *ne-kohenu*, zadubljenom u svakodnevno materijalno postojanje takmičarskog života nužno stalno podsjećanje na vlastitu smrtnost, kako bi umirio pretjerane želje i zle postupke. *Kohein* nije takav, on je svećenik koji služi u Hramu i na taj je način odmaknut od svakodnevnih borbi svjetovnog društva koje duhovno slabe čovjeka.

Takvom *kohenu* nije potreban takav podsjetnik budući da je blizina B-žjeg duha, nazovimo to tako, koju sa sobom donosi služba u Hramu, dovoljna da *kohen* nema potrebu proživljavati pouku viđenja smrti izbliza. Ova Rambanova ideja zasigurno je naišla na prihvatanje miljea njegovog vremena - kasnog srednjeg vijeka kršćanske Europe.

Na to me podsjetio velik, gotovo bizaran, toranj sa satom koji gleda na glavni gradski trg u Pragu. Vizualnim stilom srednjovjekovne umjetnosti, a potom i onovremene tehničke genijalnosti, on prikazuje

gnusnog anđela smrti koja udara po satnom zvonu i time označava protok vremena. Ta satna kula zasigurno je proširila svoju poruku generacijama onih koji su je promatrali, i čiji je životni vijek bio kratak. Medicina je bila primitivna, bolesti i beskrajnog nasilja bilo je napretek, a smrt je bila svakodnevni događaj i suputnik u životu većine ljudi. No danas je toranj sa satom u Pragu uglavnom turistička atrakcija, bizarno čudan i ne baš autentičan za poruku koju je nekoć nastojao prenijeti.

Dakako, smrt nije protjerana iz našeg svijeta. Njezina neizbježnost nije popustila. No, utisak koji ostavlja na nas umnogome je drugačiji od onoga kakav je bio za naše pretke nekoliko stoljeća ranije. U našem modernom društvu gotovo da je doživljavamo ležerno. I primijetio sam da se čak i tijekom mog života, odnos prema njoj promijenio čak i među *kohanim*. U današnje vrijeme *kohanim* prisustvuju sahranama iako paze da tehnički izbjegnju kršenje zakonskih halahičkih restrikcija u vezi bivanja unutar granica područja na kojem je samo mrtvo tijelo prisutno.

Sjećam se da su se za vrijeme moje

mladosti, *kohanim* držali podalje od bilo kojeg pogreba u bilo kojim okolnostima i gotovo pod svaku cijenu. Dugo vremena u židovskoj povijesti, zajednice i sinagoge nekale su se angažirati za rabina nekoga tko je bio *kohen* jer on ne bi mogao obavljati dužnosti na pogrebima i prilikom postavljanja nadgrobnog spomenika.

Moderna tehnologija, te upotreba halahičke domišljatost i zakonskih mogućnosti ublažile su velik dio tih problema za modernog rabina današnjice koji je *kohen*. Mislim da je ovo primjer kako se razmišljanje našeg suvremenog naraštaja u odnosu na smrt promijenilo. Mi znamo da se ona događa i da je svima suđeno da na kraju podlegnu njenoj pojavi. Ipak, to nije ozbiljna stvar o kojoj bi trebalo raspravljati, i ne bi trebalo dopustiti da ona pretjerano optereti ili omete naš način života i naša uvjerenja. Ova *parša* mi uvijek prizove u sjećanje tu veliku promjenu u našem pogledu na život i smrt. Rambanova spoznaja me podsjeti na tu ogromnu promjenu u našim mislima i djelima.

Ne postoji način da bilo tko uspije tako u potpunosti zatvoriti vrata svog religioznog Židovskog doma

(nastavak s 22. stranice) **Rabbi Borel Wehn: Zeitgeist (Duh vremena)**

da isključi utjecaje prevladavajuće kulture od ulaska u naše domove i utjecaja na naše obitelji. *Zeitgeist* - prevladavajuća kultura vremena i mjesta - uvijek je bila snažna i ponekad škodljiva sila u Židovskoj povijesti.

Tijekom razdoblja Prvog hrama vladao je *zeitgeist* obijesnog i univerzalnog poganstva koji nam objašnjava grijehe i kažnjavanje Izraela i Jude. Blještavilo grčke kulture i rimske tehnologije dovelo je u Židovsko društvo u doba Drugog hrama helenizam i preporod poganstva.

U Židovskom društvu neposredno pred uništenje Drugog hrama bio je prisutan mesijanski *zeitgeist* koji je iznjedrio sektaški asketizam te na kraju doveo do nastanka kršćanstva. *Zeitgeist* islamske filozofije u srednjem vijeku pomogao je potaknuti filozofska djela takvih velikih učenjaka Tore kao što su to bili Saadia Gaon, Rambam i rabin Yehuda Halevi.

Duh vremena u sedamnaestom, osamnaestom i devetnaestom stoljeću - prosvjetiteljstvo, reformacija, marksizam, itd - stvorio je reformno židovstvo, sekularizma i vrlo snažnu židovsku ljevicu, koja je nastala u Njemačkoj i istočnoj Europi, a potom se proširila po čitavom Židovskom svijetu. Iz svega navedenog vidljivo je koliko je važan opći *zeitgeist* za smisleno razumijevanje Židovskog života prošlosti i sadašnjosti.

U jidišu postoji jedna fraza koja kaže sve o tome: "*Vi est kristilt zich azoy yidilit zich*" - sve što je aktualno u ne-židovskom svijetu jednako tako postaje aktualno u židovskom svijetu. Ovo urođeno prepoznavanje utjecaja *zeitgeista* za nas je važno da razumijemo kada odgovaramo na aktualne izazove koji se nalaze

pred državom Izrael, Židovskim narodom i samim judaizmom.

Sadašnji prevladavajući *zeitgeist* u zapadnoj civilizaciji je *zeitgeist* nekontroliranog liberalizma i moralnog izjednačavanja. Više nisu umjesne ideje poput dobra i zla, ispravnog i pogrešnog, agresije i opravdanog oružanog odgovora.

Prije više desetljeća bila je popularna knjiga pod naslovom "Ja sam OK, ti si OK" koja je propovijedala svijet u kojem nema osuđivanja, svijet u kojem sve prolazi i nekako sve samo sebe dovodi u red. Ova je filozofija postala rasprostranjena i dominantna u našem današnjem svijetu. Nije ni čudo da je pitanje Arapa Palestinaca danas glavni uzrok političkog liberalizma.

Današnji zeitgeist je anti-židovski u moralnom i praktičnom smislu.

Nijedna količina činjenica u vezi stoljeća agresije protiv Židova, bezbroj terorističkih napada, deseci tisuća Židova ubijenih u ime arapskog nacionalizma neće promijeniti način razmišljanja današnjih liberala. *Zeitgeist* ne zahtijeva nikakvu prosudbu o tome što je pravo ili krivo, niti kakav obzir prema moralnoj stvarnosti te situacije.

Postoje tisuće ljudi, posebice na sveučilištima širom zapadnog svijeta, koji se identificiraju sa slučajem Palestinaca, bez ikakvog znanja o složenosti situacije i povijesti koja nas je dovela do današnjeg dana. To je *cool* i prihvaćena stvar za učiniti - kritizirati i delegitimizirati Državu Izrael u svakoj prilici, gotovo bezglavo, te automatiziranim i robotskim žargonom.

Današnji *zeitgeist* je anti-židovski u moralnom i praktičnom smislu. On opravdava, pa čak i promiče, gay brakove, niže standarde obrazovanja, izbjegavanje braka i obveze, te potiče ovisnost o drugima, te ovisnost o vlastima za hranu i ispuštanje.

Judaizam je sazdan na obitelji, na tradiciji, na trajnim moralnim vrijednostima i na brizi za druge. Tragično je što ove ideje i vrijednosti ne rezoniraju s današnjim *zeitgeistom*. Danas je vrlo teško, čak i u najreligioznijim i najzaštićenijim obiteljima, odgojiti djecu koja će podržati te tradicionalne Židovske vrijednosti u svom životu.

Zeitgeist je iznjedrio tehnologiju bez premca u čitavoj ljudskoj povijesti. Sama ta tehnologija postala je zarazna do te mjere da je u potpunosti obuzela živote mnogih naših mladih, te ih učinila nesvjesnima stvarnih problema u životu i svijetu koji ih okružuje. Lakoća dostupnosti droga je u porastu i približava se zakonskom prihvatanju - ne više samo u medicinske svrhe.

Možda stare tradicionalne metode obrazovanja više neće uspijevati u rješavanju agresivnosti i obijesti današnjeg *zeitgeista*. U kulturi neprestanog slanja elektronskih poruka, glazbenog svijeta divljih nasilnih melodija i tekstova, visokih očekivanja koja zahtijevaju tek minimalni napor, ono što je moralno ili tradicionalno automatski se čini zastarjelim.

Moralno pravo Židovskog naroda na zemlju Izrael ne znači ništa u kulturi koja ne priznaje nikakve moralna prava. To je borba s kojom se suočavamo. U njoj neće biti lako pobijediti, ali ne možemo si priuštiti da izgubimo.■

Rabbi Yissocher Frand:

Predavanje samoga sebe radi Hašema

U stihu u Paraši Emor stoji: "Nećete oskvrnuti Moje sveto Ime, i Ja ću biti posvećen usred djece Izraelove, Ja sam Hašem koji vas posvećuje." (Vajikra 22:32). Ovo je biblijska zabrana da se ne čini 'Hilul Hašem' – da se ne oskvrnjuje Hašemovo Ime. Stih također završava pozitivnom biblijskom zapovijedi da se čini 'Kiduš Hašem' – da se posveti Hašemovo Ime.

Raši ovdje objašnjava da se 'Hilul Hašem' odnosi na osobu koja namjerno čini *avera*, govoreći: "Poješću ovu ne-košer hranu; nije me briga što Tora o tome kaže." To je 'Hilul Hašem'. To je kao da se ne obazire na Hašema.

Obično mislimo o drugim vrstama Hilul Hašem, poput parkiranja na mjestu za invalide kada svi znaju tko ste. Postoje mnoge takve "moderne verzije" Hilul Hašem. Međutim, Raši prvo spominje Hilul Hašem kao svjesnost da je nešto *avera* pa se izjavi: "Nije me briga. Svejedno ću to učiniti." To je strašan Hilul Hašem, čak i ako se ne čini javno!

Raši dalje kaže da osim prvog dijela ovog stiha koji nam zabranjuje da oskvrnjujemo Hašemovo Ime, drugi dio stiha nam naređuje da predamo svoje živote, ako je potrebno, u svrhu posvećenja Hašemovog Imena. To je koncept *mesiras nefesh*, predavanje samoga sebe!

Židovi su tisućljećima bili *moser nefesh*. Kada su Židovi bili stavljeni pred gorki "izbor" preobraćenja na kršćanstvo, preobraćenja na islam ili druge religije, Židovi su doslovno

spaljivani na lomači. Bili su mučeni i ubijani. Ovo je primjer "predaj sebe i posveti Moje ime", za što Raši kaže da je biblijska obveza izvedena iz ovog stiha.

Opet, postoje "moderne verzije" Kiduš Hašem – poput Židova koji je kupio pisali stol i u njemu pronašao skriveno 100.000 dolara. Vratio je novac prvobitnom vlasniku stola i to je dospjelo u sve novine. To je bila *frum* osoba (pobožni Židov, *op. pr.*) koja je mogla reći "tko nađe, njegovo je". Ljudi nikada ne bi saznali za to. To je također bio Kiduš Hašem. Ne poričem to. Ali Raši ovdje definira najviši Kiduš Hašem: *Mesor acmecha v'kadeš es Šemi* (Predaj se i posveti Moje ime).

'Hilul Hašem' odnosi

na osobu koja

namjerno čini avera.

To je kao da se

ne obazire na Hašema.

Čini se da u naše vrijeme nemamo prilike za *mesor acmecha v'kadeš es Šemi*. Većina nas ima sreću živjeti u prosvjećenijim društvima u kojima nismo prisiljeni na preobraćenje, i stoga bi se činilo da primjer koji Raši navodi u naše vrijeme više nije primjenjiv.

Smatram da je Rašijev primjer jednako primjenjiv danas kao što je oduvijek bio. Rambam (Jesodei HaTora 5:10) donosi ovu halahu. Rambam propisuje da je onaj tko svojevrijedno krši propise Tore (ne vođen strašću, već da bi namjerno

pokazao svoj prezir prema halahi) počinio Hilul Hašem. Dodaje da ako to učini javno (tj. u prisutnosti deset Židova), počinio je javni Hilul Hašem, što je još gora *avera*.

Rambam zatim dodaje: "Isto tako, onaj tko se suzdržava od grijeha ili čini *micvu* – ne radi bilo kakve materijalne koristi ili s bilo kakvim skrivenim motivom, već samo zato što je to volja Stvoritelja – posvetio je Hašemovo Ime." Navodi primjer Josefa koji se suzdržao od tajnog grijeha sa Potifarovom ženom kao primjer takvog Kiduš Hašem.

Iz ovog Rambama vidimo da je Josefovo ponašanje u toj prigodi primjer "predavanja samoga sebe i posvećenja Mog imena". Veliki je Kiduš Hašem kada, unatoč činjenici da "bih ŽELIO učiniti *avera*" ili "NE BIH ŽELIO učiniti *micvu*", ipak, mojim postupcima ne upravlja ono što ja želim, već ono što želi Ribono šel Olam. *Mesor es acmecha* znači da se odričete svog *acmijuta* – svoje neovisnosti, svoje mogućnosti da postupite kao "neovisni akter". "Mesirat nefesh" na hrvatski jezik izraz prevedimo kao "samopožrtvovnost" ili "samoprijegor", žrtvovanje samoga sebe. To znači da kada moram birati između sebe i Hašema, to činim radi Hašema. To je Kiduš Hašem.

Nekada su me jako odbijali ljudi koji su se olako razbacivali izrazom "mesiras nefesh". "Bila je kišna ili snježna noć. Pozvao sam te na bar micvu ili na *vort* (zaruke). Došao si. Dovukao si se do Lakewooda ili New Yorka. Udeš unutra. 'Oh! Kakav *mesirat nefesh*!!'" Mislio sam si:

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Predavanje samoga sebe radi Hašema**

"To nije *mesirat nefesh*! *Mesirat nefesh* je predavanje svog života!"

Ali postoji drugačija interpretacija riječi *nefesh*. *Nefesh* također može značiti "volja", kao u stihu "Im ješ es nafshehem" (Ako je vaša volja) (Berešit 23:8). *Mesirat nefesh* također može značiti 'predajem svoj *racon* (volju)'. Ne želim putovati do New Yorka ili Lakewooda. Ne želim izaći po ovom groznom vremenu. Ali to činim radi tebe. Ja sam *moser nefesh*. To je primjeren izraz za potiskivanje moje volje iz altruističnih razloga.

Rambam kaže da je *mesor es acmeha* predavanje samoga sebe bez ikakvog drugog razloga osim *Ribono shel Olama*. Sada možemo razumjeti primjer koji Rambam navodi. Navodeći taj primjer, Rambam Josefa naziva "Josef haCadik" (pravednik). Zašto Rambam kaže Josef haCadik? Rambam obično ne daje pohvale kada spominje biblijske ličnosti.

Rav Avrohom Shor iznio je sljedeću misao na konvenciji Agude u

ime Sefas Emesa: Gemara (Joma 35b) kaže da će nakon 120 godina, kada ljudi dođu na *šomajim* (nebo), ako je čovjek siromašan i upitaju ga "Zašto nisi više učio?" a on odgovori "Bio sam zauzet zarađivanjem za život", reći će mu: "Nisi bio siromašniji od Hilela, a on je učio." Ako čovjek kaže: "Imao sam tako veliko imanje, toliko poslovnih obaveza, bio sam toliko zauzet da nisam mogao naći vremena za učenje", reći će mu: "Nisi bio bogatiji od Rava Elazara ben Harsoma, koji je učio iako je imao 10.000 gradova kojima je upravljao." Kada zla osoba dođe gore i upitaju je "Zašto nisi više učio?", ako kaže: "Bio sam toliko zgodan da nisam mogao kontrolirati svoja iskušenja", reći će mu: "Ni-

si imao veće iskušenje od Josefa." Gemara zaključuje: "Ispada da Hilel optužuje siromašne; Elazar ben Harsom optužuje bogate; a Josef optužuje zle."

Sefas Emes ima problem s ovim posljednjim primjerom: Onaj tko ode na *šomajim* i bude upitan "Zašto si bio toliko zaokupljen svojim strastima?", odgovorit će: "Imao sam snažan *jecer hara*." Bit će mu rečeno: "Ali pogledaj Josefa haCadika..." Sefas Emes je predložio da bi ta zla osoba trebala odgovoriti: "Ali ja nisam Josef haCadik! Postojao je samo jedan Josef haCadik. Što hoćete od mene? Mislite li da je svaki Tomislav, Darko i Hrvoje Josef haCadik?"

Sefas Emes odgovara da se Josefovo postupanje usadilo u duhovni DNK svih njegovih potomaka nakon toga, kao potencijal da izdrže snažna iskušenja. To niste samo vi; to je vaše nasljeđe; to je ono što ostavljate iza sebe; to je dio vašeg DNK. Zato postoji pritužba protiv budućih *rešaim*. Josef je usadio u svakog pripadnika Klal Jisraela sposobnost da kaže 'ne' kada se suoči s *nisajonos*.

Na to Rambam ovdje misli kada opisuje osobu koja se suzdržava od grijeha – ne zbog straha i ne zbog časti – već, onako kako se Josef haCadik suzdržao. Ako se pitate "Kako mogu?", odgovor je "poput Josefa haCadika". On je predao svoje JA (*mesor ACMEHA*). I vi to možete učiniti. I na to također Raši misli kada Kiduš Hašem definira kao "*mesor es acmeha*" – predati svoje JA radi Hašema. ■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Dan Istinske prisutnosti

Ovaj odjeljak posvećen je daljnjim propisima o čistoći, kako za svećenike, tako i za same prinose, a završava raspravom o blagdanima.

Sjećam se kako sam u mladosti vjerovao da su zakoni i vrijednosti Tore relikti prošlih vremena, prikladni za nekadašnje generacije, ali ne i za naš moderni, sofisticiraniji i mudriji svijet. Ni u kom slučaju mi se nisu činili relevantnima, meni, djetetu 20. stoljeća. S odmakom, znam da je to bilo arogantno, pogotovo imajući na umu moje površno poznavanje tih zakona, no tada se činilo kao razumna pretpostavka. A i sekularno društvo je, naravno, podupiralo to moje uvjerenje.

Međutim, tijekom godina, otkako sam prigrlio vrijednosti Tore, sve sam jasnije uviđao koliko sam bio u krivu. Nigdje to nije tako očito kao u propisima o šabatu (subotnjem danu) u ovoj tjednom odjeljku.

Nedavno mi je prijatelj pričao o svom vikend putovanju u New York. Opisivao je koliko mu je bio pretrpan raspored, posebno u subotu. Obilazio je grad i njujorške umjetničke galerije, posjetio Kip slobode i obavljao kupovinu. Već me samo slušanje umorilo! Pomalo mi ga je bilo žao što je propustio šabat – dan spokoja, dan kada tijelo i um mogu usporiti i pronaći mirnije utočište. Uh, kako mi je to potrebno na kraju mojih napornih i zahtjevnih tjedana u kojima mi misli neprestano jure. Jednostavno si ne mogu zamisliti kako bi mi jurnjava kroz ludnicu Manhattana mogla pružiti takav predah.

No, prema mom iskustvu, pravo bogatstvo šabata dolazi do izražaja u našem elektroničkom dobu. Ne vidim kako bih mogao istinski predahnuti uz neprestano aktivnu e-poštu, WhatsApp, dvadesetčetvero-satne vijesti i društvene mreže. Upravo u tome za mene nastupa istinsko usporavanje. Nisam bombardiran idejama i informacijama, zahtjevima i potraživanjima. Oslobođen sam vanjskog svijeta koji mi se nameće. A ono što je zaista iznenađujuće jest da to vrijedi i za moju djecu. Bez elektroničkih uređaja, šabat u našem domu postaje dan kada smo puno više prisutni. Imam priliku dugo šetati sa suprugom. Da, pomalo je iritantno što ne mogu nositi svoj Fitbit sat da pratim broj koraka, ali čak me i to naučilo nečemu novom. Vjerovali ili ne, koraci koji nisu zabilježeni na Fitbitu i dalje su koraci! Volim pogledati svoj sat na kraju šabesa i vidjeti imponantnu nulu – samozadovoljno znajući da

sam zapravo napravio više od deset tisuća koraka. Imam priliku učiti sa svojom djecom. Imamo barem dva zajednička obiteljska obroka (što se događa jedino tog dana u tjednu). A moja djeca ne provode cijeli dan prikovana za svoje tablete i telefone. Dolaze prijatelji pa se ig-raj u vrtu ili odu u park – baš kao što se i ja sjećam svog djetinjstva.

Iako je šabat za mene bio vrlo relevantan prije trideset godina, danas je, na moje veliko iznenađenje, još relevantniji. Zakon star tri tisuće godina može postati sve važniji u mom životu kako se svijet razvija. Smatram to uistinu impresivnim.

Oslobođen sam vanjskog svijeta koji mi se nameće.

A ono što je zaista iznenađujuće jest da to vrijedi i za moju djecu.

Naprsto uživam što ne mogu ići na daleka putovanja i što mi vanjski svijet ne može pristupiti. Ne mogu pronaći ništa čime bih se zaokupio, već imam mnogo trenutaka kada ne znam što ću poslije. Tada shvatim da zapravo i ne moram ništa "raditi" sljedeće. Shvatim da se život odvija u trenucima sadašnjosti, a ne u budućim aktivnostima. I za mene su upravo ti trenuci ono što šabat čini nevjerojatnim izumom. Ne zastarjevim, kako sam nekoć vjerovao, već suvremenim, relevantnim i s dubokim značenjem u mom životu danas.■

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Dan po dan

U ovoj *parši* imamo *micvu* o *sefiras haomer*. Vječni je Židovima dao uputu da broje četrdeset devet dana, i onda će to dovesti do Objave i davanja Tore na Sinaju.

Bilo je mnogo čuda prilikom Izlaska, ali najveće od svih čuda je da se narod koji je bio porobljen, degradiran i dehumaniziran bio u stanju preobraziti do najviše razine duhovnosti u tek nekoliko kratkih tjedana, tako da je mogao izjaviti "Činit ćemo i slušat ćemo." Kako može doći do ovako radikalne promjene?

Odgovor glasi: *micvom sefira*, brojanjem dan po dan, tako da svakog dana ispravimo po jedan konkretan duhovni nedostatak. Tora nas uči da nijedan izazov nije toliko velik da ga se ne može uspješno savladati

ako ga se razbije na izvedive djeliće.

Jecer hara (zao nagon) kaže čovjeku: "Nema šanse da bi ti mogao biti *cadik*. Nemoguće je udovoljiti svim zahtjevima Tore." Naš bi odgovor trebao biti: "Moram to učiniti samo danas, i to mi je izvedivo. Sutrašnjim izazovima pozabavit ću se sutra. Idemo dan po dan."

**Tora nas uči da
nijedan izazov nije
toliko velik da ga se
ne može uspješno
savladati ako ga se
razbije na izvedive djeliće**

**Kamo mogu otići da se udaljim od
duha Tvojega, i kuda mogu pobje-
ći od Tebe? (Psalam 139,7).**

Psalmist nastavlja dalje govoriti kako se od B-ga ne može pobjeći jer je On posvuda prisutan i zna sve. Psalmist potom zaključuje: "Istraži

me, o B-že, i spoznaj ono što mi je u srcu" (Psalam 139,23). Jednom kada shvatimo da je B-g sveznajuć, moramo se ostaviti svakoga nastojanja da pobjegnemo ili se sakrijemo od Njega, jer je to uzaludno, i umjesto toga otvoriti se Njemu.

Jednako kao što se ova ideja primjenjuje na odnos čovjeka prema B-gu, ona je podjednako istinita u vezi odnosa čovjeka prema samome sebi. Mi ne možemo pobjeći od sebe samih, kakvim se god tehnikama služili. Ne možemo pobjeći u drugi dio grada, drugu državu, niti se do te mjere zatrpati poslom. Ne možemo se poslužiti alkoholom niti drogama za bijeg. Ne možemo se sakriti niti iza poricanja, potiskivanja i drugih sredstava za psihološko zavaravanje samih sebe. Na kraju se moramo suočiti sa samima sobom. Stoga je jedino logično prestati i odustati od tih uzaludnih pokušaja, te se predati temeljitom putu samoosvještenja. Kažimo sebi samima: "Istraži me i spoznaj srce moje."

Suočiti se sa sobom možda neće biti lako. Vršenje temeljite moralne inventure može nas prisiliti da zagledamo u one dijelove samih sebe kojih bismo se radije odrekli. Međutim, prilagođavanje na zbilju zahtijeva temeljito poznavanje samih sebe. Na zbilju se možemo učinkovito prilagoditi jedino ako je ne iskrivljavamo.■

Rabbi David Goldwasser:

U nekom drugom svijetu

"Govori djeci izraelskoj i reci im: Hašemovi blagdani koje je odredio i koje ćete sazivati kao sveto okupljanje – to su Moji blagdani. Šest dana neka se radi, a sedmi dan je dan potpunog počinaka, dan svetog okupljanja; ne smijete obavljati nikakav posao ..." (Vajikra 23,2.3).

Raši tumači da se u stihu šabos spominje u vezi s blagdanima i uči nas da tko god oskvrni blagdane, kao da je oskvrnuo šabos, a tkogod čuva blagdane, kao da čuva šabos. Kako su točno povezani šabos i *jom tov*?

Mahariz objašnjava kako činjenica da se čovjek poslije šest dana naporna rada na šabos odmara, nije nužno i dokaz da se odmara jer poštuje šabos. Možda se odmara jer je fizički umoran od naporna posla tijekom tjedna.

No to se ne može odnositi i na *jom tov* koji često padne usred tjedna. Čovjek se tada još nije zamorio od posla, pa činjenica da se odmara pokazuje da to čini zbog svetosti blagdana – jer je *micva* koju je Hašem zapovijedio.

**Svetost šabosa je
tema koja zahtijeva
temeljito izučavanje.
Micva u kojoj nema osjećaja
nije prava micva.**

Iz tog stiha učimo da ispravno ponašanje na *jom tov* dokazuje da je glavni razlog odmora *keduša hajom*, svetost dana, a ne odmor od rada. Židov želi ispuniti *micvos HaMeleh*, Kraljevu zapovijed.

Svetost šabosa je tema koja zahti-

jeva temeljito izučavanje. Šabos, kao i svaku drugu *micvu*, potrebno je izvršavati s određenim osjećajem. *Micva* u kojoj nema osjećaja nije prava *micva*. Mora se imati na umu da je šabos naše duhovno "pojačalo" za cijeli tjedan. To je ono što nas opskrbljuje snagom i omogućuje da se razvijamo i prevladamo duhovne izazove tijekom tjedna. Kao što je poznato, svaki dan u tjednu "hrani se" šabosom.

Mnoštvo je koraka koje treba učiniti kako bi se postigla ispravna atmosfera koja pridonosi pravom poštivanju šabosa. Kad se pripremamo za šabos, ne treba sve ostaviti za posljednji trenutak jer to odašilje krivu poruku članovima obitelji.

Zato treba spomenuti par riječi o prekidanju posla u vrijeme *erev ša-*

(nastavak s 28. stranice) **Rabbi David Goldwasser: U nekom drugom svijetu**

bosa. Utrčavanje u kuću s aktovkom u rukama neposredno prije paljenja svijeća, ukazuje na pogrešne prioritete. Takvo što događa se i kad se približava kraj šabosa. U kući se ne bi trebalo čuti pitanje, "Kada završava šabos? Moram se pripremiti za ...". Bolje je otezati s izlaskom iz šabosa, kao i požurivati njegov dolazak.

Ako obitelj odluči dodati još jednu minutu kraju šabosa i biti spremna minutu ranije od one propisane za šabos, to će pozitivno utjecati na šabatnu kućnu atmosferu.

U stvaranju ispravne šabatne atmosfere ključno je jelo. *Roš ješiva* iz Manchestera je sugerirao da se za šabatnim stolom uči i razgovara o zakonima *Šemiras halašon* (ispravnom govorenju). Mnoštvo je prekrasnih *seforim* napisano na hebrejskom i engleskom i može ih se koristiti kao odskočnu dasku za učenje.

Raspoloženju za stolom pridonijet će i ako se *Divrei Tora* o *paraši* uskladi sa životnom dobi okupljenih. Da ne spominjem kolika je važnost pjevanja *zemiros* i *nigunim*!

Neki su me roditelji pitali kako da za vrijeme šabatnih obroka održe pažnju djece i zadrže ih za stolom. Predložio sam im da budu maštoviti; da im ispričaju neku zanimljivu priču, da se igraju s njima igre pitanja i za odgovor im ponude neku malu, jeftinu nagradu. Važno je i pogledavati na sat jer djeca, kao i

mnogi odrasli, ne mogu predugo sjediti. Nakon nekog vremena ljudi postanu nemirni.

Od najveće je važnosti da se u kući odvijaju one aktivnosti koje će još ljepšim učiniti šabos. Mnogo je uputa koje su nam *hazal* dali u vezi s onime što je ispravno činiti tijekom šabatnog odmora. Najbolje je to vrijeme posvetiti učenju Tore, čitanju *Tehilima*, posjećivanju bolesnih, okupljanju prijatelja za *oneg Šabos*, odmaranju i produbljivanju razumijevanja i svijesti o nesebičnom daru koji nam Hašem daje svakog tjedna.

Veliki Piaczezna Rebe je bio za vrijeme holokausta zatočen zajedno sa svojim hasidima. Petkom navečer kad se smračilo, Rebe im je kazao da će se držati šabatnog reda. Hasidim nisu shvaćali kako će u tako groznim okolnostima to Rebe izvesti. Ipak su se svi okupili, a Rebe je potpuno zaboravio užasne okolnosti u kojima su se nalazili. Pjevao je *zemiros*, pjevušio uobičajene *tefilos* i kazivao *divrej Tora*.

Jedan hasid koji je prisustvovao tim večerima, prepričao je Rebeovo držanje i rekao da je za vrijeme dok je Rebe držao *tiš*, bilo kao da su u nekom drugom svijetu, daleko od tmurne stvarnosti. Završio je riječima, "Bilo je zaista neobično; tih večeri, kad je odlazio u taj daleki svijet, odvodio je i nas sa sobom ..."■

Prevela Dolores Betini

Rabbi YY Jacobson:

Predivno srce

Brojanje dana i tjedana: Nošenje s mentalnom bolešću, traumom i tjeskobom

Brojanje dana i tjedana

Postoje tri vrste ljudi, kako kaže stari vic: oni koji znaju brojati i oni koji ne znaju.

Postoji nešto neobično u načinu na koji brojimo 'sefiru' – 49-dnevno brojanje, u židovskoj tradiciji, između Pesaha i blagdana Šavuota.

Talmud navodi:

Abaje je izjavio: "Micva je brojati dane, i micva je brojati tjedne." To je zato što je oboje izričito navedeno u Tori:

Levitski zakonik 23:15-16: Od dana poslije (prvog) dana odmora (blagdana Pesaha) – dana kada prinesite omer kao prinos mahanja – brojite sedam tjedana. (Kada ih brojite) neka budu savršeni. Brojite do (ali ne uključujući) pedeset dana, (tj.) do dana poslije sedmog tjedna. (Pedesetoga dana) prinesite (prvu) žrtvu žitarica (od) novog (uroda) B-gu.

Ponovljeni zakon 16:9-10: Broji sedam tjedana; od [vremena] kada se srp prvi put položi na nepokošeni usjev, počni brojati sedam tjedana. I svetkuj Blagdan tjedana G-spuđu, svom B-gu, prinos koji si možeš priuštiti dati, prema tome kako te G-spuđu, tvoj B-g, blagoslovio.

Jasno je da Tora govori o dva oblika brojanja: brojanju sedam tjedana i brojanju 49 dana. Stoga ispunjavamo obje odredbe: Na kraju prvog tjedna brojimo ovako: "Danas je sedam dana, što je jedan tjedan do omera." Sljedeće noći brojimo ovako: "Danas je osam dana, što je jedan tjedan i jedan dan do omera." "Danas je četrdeset osam dana, što je šest tjedana i šest dana do omera."

Pa ipak, ovo je čudno. Zašto Tora inzistira da istovremeno brojimo i dane i tjedne? Jedno od ovih brojanja je suvišno. Što dobivamo broja-

Days of the Omer

	CHESED	GEVURAH	TIFERET	NETZACH	HOD	YESOD	MALCHUT
Week 1	1 CHESED 16 Nisan	2 GEVURAH 17 Nisan	3 TIFERET 18 Nisan	4 NETZACH 19 Nisan	5 HOD 20 Nisan	6 YESOD 21 Nisan	7 MALCHUT 22 Nisan
Week 2	8 CHESED 23 Nisan	9 GEVURAH 24 Nisan	10 TIFERET 25 Nisan	11 NETZACH 26 Nisan	12 HOD 27 Nisan	13 YESOD 28 Nisan	14 MALCHUT 29 Nisan
Week 3	15 CHESED 30 Nisan	16 GEVURAH 1 Iyar	17 TIFERET 2 Iyar	18 NETZACH 3 Iyar	19 HOD 4 Iyar	20 YESOD 5 Iyar	21 MALCHUT 6 Iyar
Week 4	22 CHESED 7 Iyar	23 GEVURAH 8 Iyar	24 TIFERET 9 Iyar	25 NETZACH 10 Iyar	26 HOD 11 Iyar	27 YESOD 12 Iyar	28 MALCHUT 13 Iyar
Week 5	29 CHESED 14 Iyar	30 GEVURAH 15 Iyar	31 TIFERET 16 Iyar	32 NETZACH 17 Iyar	33 HOD 18 Iyar	34 YESOD 19 Iyar	35 MALCHUT 20 Iyar
Week 6	36 CHESED 21 Iyar	37 GEVURAH 22 Iyar	38 TIFERET 23 Iyar	39 NETZACH 24 Iyar	40 HOD 25 Iyar	41 YESOD 26 Iyar	42 MALCHUT 27 Iyar
Week 7	43 CHESED 28 Iyar	44 GEVURAH 29 Iyar	45 TIFERET 30 Iyar	46 NETZACH 1 Sivan	47 HOD 2 Sivan	48 YESOD 3 Sivan	49 MALCHUT 4 Sivan

njem tjedna nakon brojanja dana? Jednostavno recite: "Danas je sedam dana do omera," a ako želite znati koliko je to tjedana, možete sami izračunati, ili se pak držite tjedana: "Danas je jedan tjedan do omera," i ne morate biti genije da biste znali koliko dana to uključuje!

Biblijsko ili rabinsko?

Postoji još jedna zbunjujuća stvar.

"Kurban Omer" bio je prinos ječma donesen u Sveti hram drugog dana Pesaha (16. nisan). Želi bi ječam, samljeli ga u brašno i prinijeli pregršt brašna na žrtvenik. Ostatak brašna bi se ispekao kao maces i pojeli bi ga *kohanim* (omer je hebrejski naziv za količinu pripremljenog brašna; to je volumen od 42,2 jaja).

Stoga Tora navodi: "Brojte od dana poslije šabata, od dana kada prinesete žrtvu omer, sedam potpunih tjedana; do dana poslije sedmog tjedna brojite pedeset dana..."

Kada je Bejt HaMikdaš (Sveti hram) stajao u Jeruzalemu, ovaj prinos mjere (omer) ječma, prinesen drugog dana Pesaha, označio je početak sedmotjednog brojanja. Danas nemamo priliku prinijeti žrtvu omer na Pesah. Stoga se postavlja pitanje,

postoji li još uvijek obveza činiti *sefirat haomer*, brojanje omera? Bez omera, jesmo li još uvijek obvezni brojati sedmotjedno razdoblje?

Kao što ste možda pretpostavili, postoji neslaganje među našim učenjaci-

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תפט
סעיף ב: ומצוה זו נוהגת בארץ ובחו"ל
בפני הבית ושללא בפני הבית. ויש אומרים
שבזמן הזה שאין בית המקדש קיים ואין
מקריבין העומר אין מצוה זו נוהגת כלל
מדברי תורה אלא מדברי סופרים שתיקנו
זכר למקדש וכן עיקר.

Rambam (Majmonides), Chinuch, Ravva i drugi vjeruju da obveza brojanja ne ovisi o prinosu omera. Čak i danas, biblijski smo obvezni brojati 49 dana između Pesaha i Šavuota.

Međutim, Tosefot i većina halahičkih autoriteta, uključujući Kodeks židovskog prava, zastupaju stajalište da biblijska micva brojanja izravno ovisi o stvarnom prinosu omera. Stoga, danas postoji samo rabinska obveza brojanja, u spomen na brojanje u vrijeme Svetog hrama. Naše današnje brojanje nije punopravna biblijska zapovijed (*micva deoraita*) već rabinska uredba koja samo obilježava micvu koja se vršila

(nastavak s 30. stranice) **Rabbi YY Jacobson** Predивно srce

u vrijeme Bejt HaMikdaša.

Do tuda sve štima.

Treće mišljenje

Ali postoji fascinantno treće i jedino takvo mišljenje, ono francuskog i španjolskog učenjaka iz 13. stoljeća, Rabbeinu Yeruchama.

רבינו ירוחם ספר תולדות אדם וחווה, חלק אדם, נתיב ה' חלק ד': ונראה לך, משום דכתוב בתורה [שתי פרשיות], שבעה שבועות תספור לך וגוי וכתוב נמי מיום הביאתם את עומר וגוי שבע שבתות תמימות תהיין, נמצא שלא נכתבה ספירת שבועות כי אם גבי העומר, אבל ספירת הימים [תספרו חמשים יום] לא כתיב גבי עומר, נמצא דספירת הימים הוא מן התורה אפילו בזמן הזה, וספירת השבועות בזמן דאיכא עומר. והיו מברכים זה על זה בזמן שביהמ"ק היה קיים... ובזמן הזה אנו סופרים לשבועות זכר למקדש... לכך אנו אומרים שהם כך וכך שבועות שאין זו ספירה ממש.

On kaže da ovisi o kojem brojanju govorimo. O danima ili tjednima. Brojanje dana je biblijska obveza čak i danas, dok je brojanje tjedana, kaže Rabbeinu Yerucham, samo rabin-ska obveza.

Ovo treće mišljenje zanimljiva je kombinacija prva dva: Prema Rabbeinu Yeruchamu, biblijska je micva brojati dane čak i kada Bejt HaMikdaš ne postoji, ali se micva brojanja tjedana primjenjuje samo kada se prinosi omer i stoga je danas samo rabin-ska zapovijed.

Obrazloženje njegovog stajališta je fascinantno. Kada Tora nalaže brojanje tjedana, to je navedeno u kontekstu prinosa omer; stoga, bez prinosa omera, biblijska obveza nestaje. Ali kada Tora nalaže brojanje dana, to čini neovisno o prinosu omera. Dakle, čak i bez omera, još uvijek postoji micva brojati 49 dana.

Sada se ovo čini stvarno čudnim. Kako razumjeti Rabbeinu Yeruchama? Brojanje je brojanje, u čemu je točno razlika između rečenice "Danas je dvadeset osam dana omera" i "Danas su četiri tjedna omera"? Kako možemo protumačiti tvrdnju da je brojanje dana biblijska obveza,

dok je brojanje tjedana rabin-ska obveza?

Naravno, on nudi uvjerljiv dokaz iz teksta Tore. Ali to samo prebacuje pitanje na Toru: Kakva bi bila logika da se Židovima danas, u izgnanstvu, zapovijeda da broje samo dane, a ne tjedne? A ipak, Židovima u vrijeme Svetog hrama Tora je zapovijedala da čine oboje?

Stajališta Rambama i Tosefota su jasna. Ili je cijela obveza (brojanje dana i tjedana) biblijska, ili je sve rabin-sko. Ali podjela koju predlaže Rabbanu Yerucham čini se zagone-tnom. Zašto bi Tora pravila ovu razliku? Zašto bi nam uskratila priliku da brojimo tjedne tijekom izgnanstva, a ipak nas obvezala da brojimo dane kada nemamo Svetog hrama?

Dvije vrste rada na sebi

Istražimo u tajnu dana i tjedana te tri stajališta Rambama, Tosefosa i Rabbanu Yeruhama iz dublje emocionalne, psihološke i duhovne perspektive. Ovo objašnjenje dao je Lubavičerski Rebbe tijekom obraćanja na Lag B'Omer 5711., 24. svibnja 1951.

Učenja kabale i hasidizma opisuju sedam osnovnih karakternih osobina u srcu svakog ljudskog bića: Hesed (ljubav, dobrotu), Gevura (disciplina, granice, suzdržanost), Tiferet (ljepota, empatija), Necah (pobjeda, ambicija), Hod (poniznost, zahvalnost i priznavanje pogrešaka), Jesod (povezivanje i komunikativnost) i Malhus (vodstvo, samopouzdanje, nesebičnost).

Ovo je dublje značenje "brojanja omera", micve brojanja sedam tjedana od Pesaha do Šavuota. Judai-zam određuje razdoblje u godini za "zajedničku terapiju", kada zajedno prolazimo proces ozdravljenja naše unutarnje biti, korak po korak, problem po problem, emociju po emociju. Svaki od sedam tjedana usredotočujemo se na jednu od sedam emocija u našem životu, ispitujući je, pročišćavajući je i ispravljajući je

– usklađujući je s B-žjim emocijama.

U prvom tjednu usredotočujemo se na ljubav u našem životu. Znam li iskazivati i primati ljubav? Znam li voljeti? U drugom tjednu usredotočujemo se na našu sposobnost postavljanja granica. Znam li postaviti i zadržati odgovarajuće granice? U trećem tjednu razmišljamo o našoj sposobnosti suosjećanja. Znam li suosjećati? Znam li kako biti podrška nekom drugom na njegov način, a ne na moj? U četvrtom tjednu razmatramo našu sposobnost da pobijedimo unatoč nedaćama. Znam li pobijediti? Imam li ambicije? Peti tjedan usredotočen je na našu sposobnost iskazivanja zahvalnosti, pokazivanja ranjivosti i priznavanja pogrešaka. Šesti tjedan – na našu sposobnost komuniciranja i povezivanja. I konačno, u sedmom tjednu usredotočujemo se na naše vještine vođenja. Jesam li dovoljno samopouzdan da vodim? Znam li voditi? Posjedujem li unutarnje dostojanstvo? Pokreće li moje vodstvo nesigurnost ili egoizam? Jesam li kralj nad samim sobom? Posjedujem li unutarnji bazni osjećaj vlastite vrijednosti?

Ali kao što se sjećamo, micva je brojati i dane i tjedne. Svaki od sedam tjedana dalje je podijeljen na sedam dana. Ovih se sedam osobina izražavaju u našem životu kroz različite misli, riječi i djela. Dakle, tijekom sedam dana svakog tjedna, svaki dan se usredotočujemo na drugi detalj kako se ta konkretna emocija izražava u našem životu. Ako brojane tjedana predstavlja suočavanje sa samom srži emocije, brojanje dana ne predstavlja suočavanje sa samom emocijom, već s načinom na koji se ona izražava u našem svakodnevnom životu, u detaljima našeg života, u našem ponašanju, riječima i mislima.

Transformacija nasuprot samokontroli

Kada kažem: "Danas je jedan tjedan do omera," ja kažem da sam se danas uspio uskladiti s punim opse-

(nastavak sa 31. stranice) **Rabbi VY Jacobson** Predivno srce

gom te emocije, transformirajući je i liječeći je u samoj njezinoj srži.

Svako toliko čujete o onome što nazivamo nevjerojatnim putovanjem čudesnog ozdravljenja i transformacije. Netko tko se godinama borio s traumom ili ovisnošću, razotkrije duboku spoznaju, ili prolazi kroz duboko iscjeljujuće putovanje, ili terapijski program, i iz toga izađe potpuno izliječen. Dotaknuo je tako duboko mjesto u sebi da je to potpuno transformiralo njegov život. Trauma je izliječena; ovisnost je nestala. Njegov bijes ili ljubomora više nisu problem. Poput djeteta koje se odvikava od pelena, u jednom trenutku prestane razmišljati o korištenju pelena. Sazrelo je. Tako također postoji mogućnost brojanja tjedana, tj. potpunog preobražaja određene emocije, potpunog iskorjenjivanja njenog izobličenja.

Model dana

Ali to je jedinstveno iskustvo. A čak i kada se dogodi, možda neće trajati zauvijek, ili se još uvijek možemo vratiti našim starim načinima nošenja s problemima proizašlih iz naših trauma. Sada dolazimo do drugog modela samousavršavanja/rada na sebi, "modela dana". Ovo je model koji pripada svakome od nas u svakom trenutku. Nisam uvijek sposoban za model tjedna, ali sam uvijek sposoban za model dana. Ovdje nema velike transformacije, nagoni su tu, iskušenja su tu, disfunkcionalnost je tu, ovisnosti su tu, negativne emocije su tu, i promiskuitetne žudnje su netaknute, ali uspijevam oplemeniti dan – što znači da učim kako kontrolirati gdje i kako će se te emocije očitovati u svakodnevnim stvarima mog života. Možda neću moći redefinirati samu srž te emocije – cijeli "tjedan" – ali još uvijek mogu birati kako će se ona usmjeriti, ili neće usmjeriti, u svakodnevnim stvarima mog života.

Zamislite da vozite automobil i približavate se crvenom svjetlu. Sada imate nekoga na stražnjem sjedalu

tko vrišti: "Idi! Prođi kroz crveno! Napravi to!" Tip vam vrišti točno u uho. Vrskovi su glasni i iritantni, ali ako ste za volanom, nikakva vrisaka vas ne može natjerati da prođete kroz crveno. Zašto ne? Zato što onoga koji vrišti možete prepoznati kao nešto strano vašem biću; on je stranac koji iznosi suludu i opasnu ideju. Možda nećete moći zaustaviti vrištanje, ali ga možete prepoznati i na taj način ga ograničiti, staviti ga u kontekst u koji pripada – čudan čovjeku koji urla gluposti.

Ali zamislite da kada čujete taj glas "prođi kroz crveno", vi odlučite da vam to govori vaš racionalni um; zamislite da vam govori vaša inteligencija – tada postaje puno teže reći ne.

Isto je s emocijama i mislima. Čak i dok me emocije vode, ja još uvijek držim volan u svojim rukama. Možda sada nisam u stanju preobraziti svoj poriv i zaustaviti vrištanje određenih misli. Ipak, sve dok mogu prepoznati da ta misao nije moja bit i da dolazi iz onog dijela mene koji je nesiguran i nečist, ne moram dopustiti da me ta misao definira i kontrolira moje ponašanje.

Samoubilačke misli

Žena koja se borila sa suicidalnim mislima nedavno mi je ispričala kako se naučila učinkovitije nositi s njima.

"Uvijek sam vjerovala da kada se jave samoubilački nagoni, ja nemam kontrolu. Uostalom, samoubilački nagoni nisu bili nešto što sam svojevoljno mogla prizvati – morala sam biti potaknuta na izrazito neugodan način da bi se suicidalne ideje tako osvetnički pojavile."

"Ali ovaj put sam shvatila da su misli upravo to, misli. A mi smo ti koji biramo hoćemo li se upustiti u te misli i definirati sebe s njima. Mi biramo hoćemo li postupiti u skladu sa svojim mislima ili ne. Nije lako razmišljati novim mislima kada vam stare, poznate misli govore da

je samoubojstvo jedini odgovor."

Kad bi bar ljudi naučili da se ne boje svog iskustva, to bi samo po sebi promijenilo svijet. Onog trenutka kada možemo pogledati svoj poriv ili iskušenje u oči i reći: "Hej! Ne bojim te se, ti si samo misao," stekli smo kontrolu nad tim porivom.

Poruka na mobitelu

Recimo da primite poruku od svoje supruge: "Kada dolaziš kući?" Odmah vam prođe misao koja izazove ljutnju. "Hoće li ona ikada cijeniti koliko naporno radim? Što ona misli da radim ovdje u uredu? Zar me ne može samo ostaviti na miru!"

Ali daj, opusti se. Ona je jedino pitala kada dolaziš kući, možda zato što joj nedostaješ, što te voli i želi vidjeti tvoje lice. Ali zbog vlastitih nesigurnosti, ti to ne možeš vidjeti. Navikao si da te majka kritizira i instinktivno pretpostavljaš da te i ona kritizira. Ali nije te kritizirala. Samo je postavila obično, bezazleno pitanje.

Mogu li se trenutno riješiti svoje nesigurnosti i ljutnje? Ne! Ali mogu PREPOZNATI svoj osjećaj kako izvire iz moje nesigurnosti i mogu si reći: Neću dopustiti tom dijelu sebe da preuzme kontrolu nad mojim životom. Neću dopustiti da me potpuno preuzme toksična slika sebe kao čovjeka koga svi jedva čekaju kritizirati. Jednom kada prepoznam odakle taj osjećaj dolazi, mogu ga izolirati i prihvatiti ga takvog kakav je, ali neću mu dopustiti da me odredi. Ključ je u tome da ne upadnem u zamku razmišljanja da sam ja ta misao – da ono odražava moju bit. Ne! To je samo misao. Ona nije ja. I ona ne mora biti ja. Ja definiram nju; ona ne definira mene. Ona je dio mene, ali ne predstavlja cijelog mene. To je onaj tip na stražnjem sjedalu koji viče: "Prođi kroz crveno."

Nisam uspio pročistiti tjedan, ali sam uspio pročistiti dan – stekao sam kontrolu nad načinom na koji se moje misli i emocije manifestiraju u pojedinim danima i ponašanjima

(nastavak s 32. stranice) **Rabbi YY Jacobson** Predivno srce

u mom životu.

Winston Churchill je patio od depresije. U svojoj biografiji opisuje kako je počeo gledati na svoju depresiju kao na crnog psa koji ga uvijek prati i ponekad vrlo glasno laje. Ali on nije bio taj crni pas. Depresivne misli bile su upravo to – misli.

Jedna od snažnih ideja u *Tanji* je da su misli "odjeća duše", a ne duša. Odjeća je tu da je se mijenja. Često svoje misli vidimo kao same sebe. Ali one to nisu; one su odjeća. Možete ih promijeniti kad god poželite.

Predivan um; predivan život

John Nash, jedan od najvećih matematičara 20. stoljeća, poginuo je prije nekoliko godina zajedno sa suprugom u strašnoj automobilskoj nesreći u New Jerseyju.

Teško je ne pustiti suzu kada pročitate biografiju "Predivan um" o tragičnom i trijumfalnom životu gospodina Nasha (kasnije je prema njoj snimljen i film).

John Nash, rođen 1928., već je na početku svoje karijere proglašen jednim od najperspektivnijih matematičara na svijetu. Nash se smatra jednim od velikih matematičara 20. stoljeća. Postavio je temelje moderne teorije igara – matematičke teorije odlučivanja – još u svojim dvadesetima, a njegova slava rasla je tijekom njegovog boravka na Sveučilištu Princeton te na Massachusetts Institute of Technology, gdje je upoznao Aliciu Larde, studenticu fizike. Vjenčali su se 1957.

Ali krajem 1950-ih, ludi glasovi u njegovoj glavi počeli su nadvladavati njegove misli o matematičkoj teoriji. Razvio je strašnu mentalnu bolest. Nash je u svojim umišljajima optužio jednog matematičara da mu je ušao u ured kako bi ukrao njegove ideje i počeo čuti nepoznate poruke. Kada je Nashu ponuđena prestižna katedra na Sveučilištu u Chicagu, odbio je jer je planirao postati car Antarktike.

John je vjerovao da su svi muškarci koji nose crvene kravate dio komunističke zavjere protiv njega. Nash je slao pisma veleposlanstvima u Washingtonu, D.C., izjavljujući da uspostavljaju vladu. Njegovi psihološki problemi prešli su na njegov profesionalni život kada je 1959. održao predavanje Američkog matematičkog društva na Sveučilištu Columbia. Iako je namjeravao predstaviti dokaz Riemannove hipoteze, predavanje je bilo nerazumljivo. Govorio je kao luđak. Kolege u publici odmah su shvatili da nešto strašno nije u redu.

Primljen je u bolnicu, gdje mu je dijagnosticirana paranoidna shizofrenija. Mnogo je godina proveo u psihijatrijskim bolnicama, gdje je primao antipsihotike i elektrošokove.

Zbog stresa suočavanja s njegovom bolešću, njegova supruga Alicia razvela se od njega 1963. godine. Pa ipak, Alicia mu je nastavila pružati podršku tijekom cijele njegove bolesti. Nakon njegovog konačnog otpusta iz bolnice 1970., živio je u Alicinoj kući kao podstanar.

Upravo je u to vrijeme naučio je kako da svjesno odbaci svoje paranoidne zablude. "Bio sam dovoljno dugo hospitaliziran da sam konačno odbacio svoje iracionalne hipoteze i vratio se razmišljanju o sebi kao o čovjeku uobičajenijih životnih okolnosti te se vratio matematičkom istraživanju", kasnije je Nash napisao

o sebi.

Sveučilište Princeton mu je na kraju dopustilo da ponovno predaje. Tijekom godina postao je svjetski poznati matematičar, dajući značajan doprinos tom području. Godine 2001. Alicia se odlučila ponovno udati svog prvog dragog, od kojeg se bila razvela. Alicia i John Nash vjenčali su se drugi put.

U kasnijim godinama oboje su postali veliki zagovornici skrbi za mentalno zdravlje u New Jerseyju kada je i njihovom sinu Johnu dijagnosticirana shizofrenija.

Godine 1994. John Nash je osvojio Nobelovu nagradu za ekonomske znanosti.

Što je logika?

U završnoj sceni filma, Nash prima Nobelovu nagradu. Tijekom svečanosti kaže sljedeće:

Uvijek sam vjerovao u brojeve i jednadžbe i logiku koji vode do razuma.

Ali nakon cjeloživotnog takvog tražanja, pitam se:

"Što je uistinu logika?"

"Tko odlučuje što je razum?"

Moja potraga vodila me kroz fizičko, metafizičko, iluzorno – i natrag.

I napravio sam najvažnije otkriće u svojoj karijeri, najvažnije otkriće u svom životu: Samo se u tajanstvenim jednadžbama ljubavi može pronaći bilo kakva logika ili razum.

Večeras sam ovdje samo zbog tebe [pokazao je na svoju suprugu Aliciju].

Ti si razlog što jesam.

Ti si svi moji razlozi.

Hvala ti.

Publika skače sa svojih stolica, gromoglasnim ovacijama pozdravljajući briljantnog matematičara koji je nekoliko puta otišao do pakla i natrag.

(nastavak s 33. stranice) **Rabbi YV Jacobson** **Predivno srce**

A onda dolazi jedna od najdirljivijih scena.

Sve je u redu

Odmah nakon svečane dodjele Nobelove nagrade, dok John napušta dvoranu, mentalna bolest ga iznenada napada na najokrutniji i najzloćudniji način. Iznenada ga ponovno obuzimaju zablude i u prekrasnim hodnicima Stockholma "vidi" upravo one likove koji su bili odgovorni za uništenje njegovog života. Iznenada "vidi" sve komuniste za koje je vjerovao da ga žele uništiti.

To je potencijalno tragičan trenutak epskih razmjera. Ovdje je čovjek koji je upravo osvojio Nobelovu nagradu, koji je postao svjetski poznat i kojeg se smatra jednim od najvećih umova stoljeća. Ovdje je čovjek koji stoji sa svojom voljenom suprugom, uživajući u sjaju međunarodne slave. Pa ipak, upravo u tom trenutku, davao mentalne bolesti smrtonosno udara, mentalno "otimajući" jadnog Johna Nasha.

Njegova supruga osjeća da se nešto događa; primjećuje kako naglo udaljio. Više nije prisutan u stvarnom svijetu. Njegove oči su drugdje; njegovo tijelo je preplavljeno strahom.

U dubokoj boli i šoku, okreće se svom suprugu i pita ga: "Što je? Što nije u redu?"

On zastane, pogleda izmišljene ljude koji žive u njegovom izmučenom umu, zatim pogleda nju i s osmijehom na licu kaže: "Ništa; ništa." Uzme je za ruku i odu.

To je trenutak dubokog trijumfa. Ovdje imate čovjeka na vrhuncu svega, a shizofrenija ga iznenada pogađa. Nije mogao ništa učiniti da je se riješi. Još je bila tu; nikada ga nije napustila. Pa ipak, njegov težak unutarnji svijet omogućio mu je da je prepozna kao bolest i tako je stavi u izolaciju. Mogao ju je definirati i staviti u kontekst umjesto da ona definira njega. Mogao je vidjeti je onakvom kakva jest: nezdrava mentalna bolest strana njegovoj lijepoj

nutrini.

Ne, on se ne rješava shizofrenije, već uči kako je definirati umjesto da dopusti da ona definira njega. Morao je barem biti u stanju prepoznati je kao misli koje ne čine njegovu bit i potječu iz onog dijela njega koji nije zdrav.

John Nash mogao je vidjeti sve te mentalne slike i reći si: "Ovo su sile unutar mene; ali to nisam ja. To je mentalna bolest – i ti glasovi dolaze iz dijela mene koji je bolestan. Ali ja sjedim za volanom svog života i odlučio sam ne dopustiti tim mislima da preuzmu kontrolu nad mojim životom. Nastavit ću živjeti, nastaviti ću voljeti i povezivati se sa svojom suprugom i sa svim dobrim u svom životu, čak i ako vragovi u mom mozgu nikada ne zašute. Ne mogu brojati svoje tjedne, ali mogu brojati svoje dane."

Nash je jednom rekao nešto vrlo dirljivo o sebi: "Ne bih imao dobre znanstvene ideje da sam razmišljao normalnije." Također je rekao: "Kad bih se osjećao potpuno bez pritiska, mislim da ne bih išao ovim putem." Vidite, uspio je čak i u svojoj borbi prepoznati blagoslov i priliku, unatoč strašnoj cijeni koju je za njih platio.

Nash je bio heroj stvarnog života. Ovdje imate tipa koji se bori sa strašnom mentalnom bolešću, ali s vremenom, radom i, što je najvažnije, s ljubavlju i podrškom, uči joj se suprotstaviti. Spoznaje da njegovo zdravstveno stanje nije definirano mentalnim žamorom i onime što mu um sada servira. Naučio je da se unatoč svemu tome, iz dana u dan, može pojaviti u svom životu i imati kontrolu, a ne da ga bolest drži pod kontrolom.

Nesreća

Dana 23. svibnja 2015., John i njegova supruga Alicia bili su na putu kući nakon posjete Norveškoj, gdje je Nash od kralja Haralda V primio Abelovu nagradu za matematiku za svoj rad.

Dogovorio je da njega i suprugu limuzina pokupi iz zračne luke Newark i odveze ih kući u West Windsor u New Jerseyu. Avion je sletio ranije, pa su uzeli običan taksi da ih odveze kući.

Oboje su sjedili u taksiju na New Jersey Turnpikeu kada je vozač taksija izgubio kontrolu nad vozilom i udario u zaštitnu ogradu. I John i Alicia bili su izbačeni iz automobila pri udaru i poginuli na licu mjesta. Nash je imao 86 godina; njegova supruga 80.

Što možemo postići sada?

Napokon možemo razumjeti dubinu zakona Tore o brojanju omera. Potraga za istinom, ozdravljenjem i savršenstvom nastavlja se u svako doba i pod svim uvjetima, čak i u najmračnijim satima izgnanstva. Stoga nam je naloženo da brojimo ne samo dane nego i tjedne. Imamo dužnost naučiti se samokontroli (dani) i nastojati postići preobrazbu (tjedni).

Ali upravo nam ovdje Rabbeinu Yerucham nudi duboko utješnu misao. Istina, u vrijeme Svetog hrama, u vrijeme velike duhovne objave, Toru nas poučava i osnažuje da brojimo i dane i tjedne. U prisutnosti tako intenzivne duhovne svijesti, oni su također imali sposobnost da broje tjedne. Međutim, danas, kaže Rabbeinu Yerucham, ne dišemo istu svjesnost. Nalazimo se u izgnanstvu. Živimo na duhovno smanjenoj razini svijesti. Stoga je biblijska obveza brojati dane, steći kontrolu nad svojim ponašanjem. Brojanje tjedna, tj. potpuno preobražavanje naših emocija, samo je rabinska obveza, jednostavno da se prisjetimo i zapamtimo da u konačnici postoji put preobrazbe kojem težimo.

Doista, kako danas živimo u vremenima izbavljenja, sve više doživljavamo sposobnost potpunog ozdravljenja – preobražavajući svoje dane i svoje tjedne, zauvijek se opraštajući od svojih trauma. ■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Jesti prije Jom Kipura

Deveti tišreja

Iako tijekom godine postoji nekoliko postova propisanih od strane rabina, samo se jedan dan posta spominje u Tori: "To će vam biti subota nad subotama, kada morate postiti. Ovu subotu morate svetkovati devetoga dana u mjesecu navečer, od večeri do [sljedeće] večeri." (Lev. 23:32) Ovo se odnosi na post Jom kipura. Međutim, čini se da stih sadrži prilično očitu 'pogrešku': Jom kipur pada desetog tišreja, a ne devetog! Talmud u Berahot 8b objašnjava da je i dan prije Jom kipura dio procesa pomirenja, iako nema posta: "Ovo uči da se onome tko jede i pije devetoga pripisuje kao da je postio i devetoga i desetoga." Ipak, moramo razumjeti: Zbog čega postoji micva da se jede dan prije Jom kipura? Na koji način se ovo jedenje računa kao dan posta?

Dva oblika tešuve

Tema Jom kipura je, naravno, *tešuva* – pokajanje, povratak duše njezinoj prirodnoj čistoći. Postoje dva glavna aspekta *tešuve*. Prvi je potreba da se obnovi duhovna senzibilnost duše, otupljena prekomjernim prepuštanjem tjelesnim užicima. Ovo pročišćenje postiže se privremenim odbacivanjem tjelesnog uživanja i zamjenom užurbanog životnog tempa molitvom i promišljanjem. Tora nam je dala jedan dan u godini, post Jom kipura, da se isključivo usredotočimo na pročišćenje našeg duha i redefiniranje naših ciljeva. Međutim, cilj judaizma nije asketizam. Kao što je Majmonides napisao (Mišne Tora, Hilhot Dei'ot 3:1): "Netko bi mogao reći, budući da su ljubomora, požuda i arogancija loše osobine koje čovjeka istjeruju sa svijeta, otići ću u suprotnu krajnost. Neću jesti meso, piti vino, ženiti se, živjeti u udobnoj kući niti nositi lijevu odjeću... poput idolopokloničkih redovnika. To je pogrešno i zabranjeno je tako postupati. Onaj tko ide ovim putem naziva se grešnikom... Stoga su učenjaci poučili da se trebamo lišavati samo onoga što Tora zabranjuje... Neprimjereno je neprestano postiti."

Drugi aspekt *tešuve* je praktičniji i prizemniji. Moramo se naviknuti na pravilno postupanje i izbjegavanje zamki materijalnih želja koje krše

učenja Tore. Ova vrsta *tešuve* ne postiže se postom i molitvom, već očuvanjem našeg duhovnog integriteta dok smo uključeni u svjetovne poslove. Pravi cilj Jom kipura postiže se kada možemo ostati vjerni svojoj duhovnoj biti dok ostajemo aktivni sudionici u fizičkom svijetu. Kada ostvarujemo ovaj aspekt *tešuve*? Kada jedemo devetog tišreja. Tada pokazujemo da, unatoč našoj zaokupljenosti svjetovnim aktivnostima, možemo ostati vjerni vrijednostima i idealima Tore. Tako je naše jedenje dan prije Jom kipura povezano s našim postom na sam Jom kipur. Zajedno, ova dva dana odgovaraju dvama korektivnim aspektima procesa *tešuve*. Time što prije posta jedemo i pijemo, mi osiguravamo da promišljanje i duhovno pročišćenje Jom kipura ne budu izolirani na taj jedan dan, već da imaju utjecaj na naše cjelogodišnje bavljenje svjetovnim aktivnostima. Unutarnja, meditativna *tešuva* desetog tišreja tako je dopunjena praktičnom *tešuvom* devetog.

Zlato iz zemlje Izrael, str. 210-212. Prilagođeno iz Ein Eyah vol. I, str. 42. Ilustracija: Uoči Jom Kipura (Molitva), Jakub Weinles (1870.-1935.)

Psalam 119: Noćni plan aktivnosti kralja Davida

Kako je kralj David provodio svoje noći? On dvaput u 119. poglavlju Psalama opisuje svoja noćna razmišljanja i molitve; međutim, ova dva opisa čine se proturječnima:

"Ustajem rano u noći i vapijem; nadam se Tvojoj riječi." (119:147)

"Ustajem o ponoći da Ti zahvaljujem za Tvoje pravedne zakone." (119:62)

Kada je David ustajao? Na početku noći ili o ponoći?

Učenjaci su predložili tri načina da se razriješi ovo proturječje:

- David je ustajao negdje tijekom noći, ali nikada kasnije od ponoći.
- Prvu polovicu noći David bi nemirno spavao, poput konja koji lagano spava stojeći. Ali o ponoći bi bio potpuno budan, poput budnog lava.
- Tijekom prve polovice noći Da-

vid bi učio Toru ("Nadam se Tvojoj riječi"). Ali u ponoć bi počeo pjevati pjesme hvale i zahvaljivanja ("da Ti zahvaljujem za Tvoje pravedne zakone").

Privatna i javna služba

Prema Rav Kooku, sva tri objašnjenja imaju zajedničku nit, jer suprotstavljaju Davidovo ponašanje tijekom prve i druge polovice noći.

Prvi dio noći vrijeme je za odmor i oporavak. David je te sate koristio za vlastiti duhovni rast. U ranim noćnim satima učio bi Toru i razmišljao o B-žjoj riječi: "Ustajem rano u noći... Nadam se Tvojoj riječi."

U ponoć bi David započeo svoju javnu službu. Svoje radno vrijeme posvetio je brizi o potrebama naroda. Tijekom druge polovice noći, njegova je služba poprimila univerzalniji karakter, a "čarobni pjevač Izraela" skladao bi psalme hvale i zahvalnosti: "Ustajem o ponoći da Ti zahvaljujem."

Razlika između Davidovog osobnog duhovnog rada i njegove javne službe očitovala se u tri aspekta:

- **Dosljednost.** Za razliku od njegove privatne duhovne službe, njegove javne dužnosti nisu se mogle zanemariti. David bi ustajao negdje tijekom noći, ali nikada kasnije od ponoći – sata kada bi se posvetio javnoj službi.
- **Intenzitet.** U svom privatnom proučavanju Tore prije ponoći, Davidova razina koncentracije ovisila je o njegovoj energiji te određene večeri. Tijekom tih sati bio je poput umornog konja, boreći se protiv sna. Ali u svom radu za narod, David bi koncentrirao svu svoju snagu, budan poput budne lavice. Odbijao je dopustiti umoru i iscrpljenosti da ometaju njegovu javnu službu.
- **Sadržaj.** Prije ponoći, David se posvetio proučavanju Tore i osobnom rastu. Ali nakon ponoći, skladao bi uzvišene pjesme hvale i zahvalnosti, poput poglavlja Tehilima, izvanredan dar za sve narode i sva vremena.■

Rabbi Shlomo Carlebach:

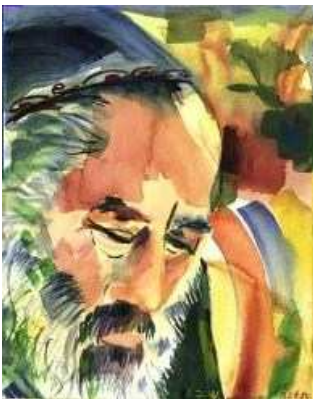
Reb Nahman o radosti

Ovo je mala antologija učenja Reba Nahmana o radosti.

U čemu je razlika između tuge i radosti? Radost vas stvarno ispunjava, sve što imate je potpunije, a tuga vas prazni. "Nemam ovo, nemam ono", pa čak ni ono što imate vi nemate. Ljudi hodaju okolo tužni jer ne znaju što da učine sa svojom budućnošću. Vi imate upravo ovu minutu, sada. Što činite s njom? Razlika između tuge i radosti je vrlo jednostavna.

Tuga ti uvijek kaže: "Oj vej! (Jao meni!) Što ćeš raditi za deset minuta? Što ćeš raditi za deset godina?" Ako vas u jednoj minuti doista ispunjava radost, tada ćete znati i što da radite sljedeće minute.

Što vam B-g daje? On vam daje ovu minutu. On vam nije dao sutra,

On je obećao da će dati sutra. Naravno da ne znam što da radim sutra, jer ga još nisam primio. Tuga se u velikoj mjeri zabrinjava onime što nemam, a ja stvarno još nemam sutra.

Zašto ste ako netko, ne daj B-že, umre ispunjeni tugom? Zato što on

nije tu, zar ne? Dubina radosti i tuge je "biti" i "ne biti". Ako dobijete nešto, vi ste sretni. Što više dobijete, što to dublje proдре u vas, to je dublja vaša radost.

Jeste li ikada vidjeli ljude koji su baš sretni kad imaju opravdanje da budu tužni? Jedna mi je žena rekla: "Ne mogu razgovarati s majkom osim kada sam bolesna." Kada je bolesna, onda joj majka ima nešto za reći. Postoje određeni dijelovi čo-

Postoje određeni dijelovi ljudskog bića koji reagiraju samo na "ne bivanje". Njih moramo ukloniti.

vjeka koji reagiraju samo na "ne biti". Moramo ih izbrisati. Ima ljudi koji kažu: "Ja sam jednostavno sretan." Jeste li ikada vidjeli žene kada izađu iz kozmetičkog salona i kažu: "Prekrasan je dan, i ja sam sretna"?

Zbog čega ste sretni? Što ste to dobili? Dobili ste današnjicu, ali što činite s njom? Nemojte se zavaravati. Ne možete biti sretni ako nemate nešto. Ako kažete: "Baš sam sretna, sretni ste zbog čega? Jer vam je kozmetički salon umjesto 35 dolara naplatio samo 29 dolara, pa date napojnicu od 2 dolara i time ste 4 dolara uštedjeli? Reb Nahman kaže da ako ste sretni bez ikakvog razloga, bez da ste učinili nešto dobro, vi samo zavaravate sami sebe. I reakcija će na ovu vrstu radosti biti

to da ćete pet minuta kasnije pasti u depresiju. Ako možete biti sretni jednostavno zbog toga što ste živi tada imate nešto, ako to stvarno osjećate. Svi kažu da su sretni što su živi, ali pitanje je da li vi stvarno primete život?

To je najviša razina koja postoji. Većina ljudi ne shvaća da je život dar od B-ga, i većina ljudi nije sretna. Kaže se, *skhar micva micva*, nagrada za *micvu* (dobro djelo) je *micva*, a nagrada za radost je radost. Kako vam B-g plaća za to što ste sretni?

On vam daje još jednu minutu sreće, tako da ako je ova minuta sreće stvarna, i sljedeća će također biti. Ali ako kažete: "Tako sam sretan što sam živ", a sljedeću minutu hodate uokolo kao drogирани, nešto tu nije bilo u redu.

Istina je da uvijek stojim pred nepostojanjem jer ja još ne postojim u sljedećoj minuti. Još nisam tamo. Vrijeme nije tamo. Svijet nije tamo. Svijet se nalazi ovdje upravo sada. Jedan djelić sekunde, milijarditi djelić sekunde budućnosti još nije stvoren. Ja uvijek stojim između "biti" i "ne biti", između neba i pakla. Pakao je krajnji oblik ne-bivanja. Što se događa u paklu? Ja ne gorim kao hamburger. U paklu shvaćam da nisam postojao. Zna li kakav je to osjećaj da odjednom ne postojite? Ne daj B-že da se to ikada ikome dogodi. Zamislite, odjednom nemate ruku. Kakav užasan osjećaj.

(nastavak s 36. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: Reb Nahman o radosti**

Zamislite da se odjednom nađete tamo i vidite da vas tamo nema; sebe biste vidjeli kao nepostojećeg. To je nepodnošljivo. Postoje dvije vrste "ne-bivanja". Jedan način "ne-bivanja" je kada samo fizički niste tamo, ali zamislite si da ste tamo, a da vas tamo nema. To je ono što stvarno boli. Ako nekoga jako volim i on nije ovdje, pa, on nije ovdje. To je tužno. Zamislite da on sjedi pored mene i ne želi razgovarati samnom. To je duboka vrsta "nepostojanja" koja boli. Pakao je da sam ja tamo, ali me tamo nema.

Tuga je bolest, ne emocionalni problem. Ona je apsolutno bolest i morate je se riješiti. Baal Šem Tov kaže da ako želite znati služite li uistinu B-gu, to je jednostavno znati. Ako mi je srce ispunjeno radošću svaki put kad stavim *tfilin*, (molitveno remenje s kutijicama koje se

vezuje na glavu i na ruku tijekom jutarnje molitve) i svaki put kad učinim nešto dobro srce mi se ispuni radošću, onda ja služim B-gu. Ako nisam na toj razini, onda stvari radim samo mehanički. To je vrlo sveto, i bit ću nagrađena za to na Nebu, no to je doista tužno.

Ako izgledam tužno kad uđem u sobu, što se događa osobi koji sjedi pokraj mene? Njoj bude pomalo neugodno. Ako me jako voli nadvladat će te neugodne osjećaje i reći: "Moram to izdržati, on je moj prijatelj, moram ostati pored njega dok plače." To nije dobro. Ako sjedim ovdje i smijem se kao Ropshitzer Rebbe, umirem od smijeha, odjednom će se svi osjećati ugodno. To je vrlo jednostavno. Osjećate se nelagodno kad se netko histerično smije ako je to bezuman smijeh, ali ne ako je to sveti smijeh.

Kad biste pogledali u ponor, bilo bi to vrlo neugodno, zastrašujuće. Istina je da kad ugledate nekoga tko je tužan, vi se u tom trenutku suočavate s nepostojanjem. Vidite da osoba vodi borbu između "bivanja" i "ne-bivanja". Zamislite da se nalazim na krovu, s jednom nogom stojim na krovu, a druga mi visi preko ruba. Vi kažete: "Slušaj, učini mi uslugu. Činiš me nervoznim, čak i ako si najveći akrobat na svijetu. Povuci nogu natrag na krov. Nemam snage to gledati." - Morate shvatiti da to isto vrijedi i za B-ga. Kada hodate uokolo tužni vi činite da je B-gu neugodno. B-g kaže: "Volim te. Ja sam tvoj B-g. Potpisao sam ugovor na gori Sinaj i držati ću ga se. Bit ću s tobom, ali stvarno se osjećam nelagodno uz tebe kad si tužan."■

(nastavit će se)

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: Emor

Paraša Emor još je jedna prilika na putu ka čistoći uma i čistoći riječi da iskusimo istinsku slobodnu volju i vlastitu moć.

Komentatori pitaju zašto se *paraše* "Kedošim" i "Emor" čitaju jedna za drugom? I odgovaraju: budući da je B-g dao Izraelu upute kako postati posvećen u svemu On je isto tako dao upute i za svećenike (*kohanim*).

Kao što se sjećamo, glavni odlomak u *paraši* Kedošim bio je "volite svog blišnjega kao samoga sebe", a njegova je svrha da nas nauči kako da unesemo svetost u naše živote, jer mi smo rođeni da budemo kreatori. Kad kažemo "posvećeni" mi pod tim podrazumijevamo da moramo uzeti sve što želimo iskusiti i ponovno to stvoriti na način da se postupci ili riječi, povežu sa Svjetlošću stvaranja.

Kada volimo svog blišnjeg, i pored toga što je on učinio ili rekao,

samo zato što znamo da nas ta ljubav spaja sa Stvoriteljem i zapravo nas čini partnerom u Njegovom stvaranju, onda postajemo posvećeni, i onda možemo postići što god želimo.

Paraša Emor uvijek se čita tijekom perioda brojenja *omera*, koje je vrijeme čišćenja. Stoga tko god radi duhovni rad u tom vremenu doživljava više poteškoća nego inače, jer ovo vrijeme nam predstavlja više mogućnosti za duhovni rad.

Paraša se uglavnom bavi svećenicima. Međutim, budući da nam Hram nije dostupan, mi bismo trebali djelovati kao svećenici u svom okruženju. Naš dom je hram i naš stol je žrtvenik. Kada počnemo postupati na ovaj način mi tada zapravo preuzimamo odgovornost za svoje živote. Tada dobivamo moć da kontroliramo ono što ulazi i ono što će ostati vani - to je stvarna moć.■

Prevela Tamar Buchwald

Chanoch Ben Yaakov:

Ne zaboravite uzdići svoj govor i svoju viziju

Društvo koje se temelji na konceptu grada utočišta udovoljava potrebama svih svojih članova, uključujući mogućnost da ponovno promisle o svom pristupu životu kroz *tšuvu* pod utjecajem duhovnog nivoa ljudi oko njih. Ovo je vrijednost Tore! Mislite li da bismo mogli uzeti u obzir ovaj pristup umjesto stvaranja okruženja koje uči zločinca da postanu još djelotvorniji?

Naravno, da bi to funkcioniralo potrebni su ljudi koji će proučavati Toru i na zločinca djelovati kao svjetlo. Mislite li da možemo naći takve ljude?

Naše društvo nije savršeno. Kada je makar i samo jedna osoba gladna ili ne nalazi utočište, to je pogreška našeg društva, što znači da smo uzrok jer dopuštamo da se takvi nedostaci nastavljaju događati. Vri-

jeme je da ustanemo i zatražimo od ljudi da se usmjere prema vrijednostima Tore, ne kao vjerskim vrijednostima, nego stoga što za sve nas ima smisla da svi ljudi budu oslobođeni oskudice, a to uključuje i one koji žive iza rešetaka i uče kako biti bolji kriminalci, a mogli bi boraviti u gradu utočištu i učiti kako da budu bolji građani i bolji ljudi!■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Konkurencija

Neki se hasid požali svome učitelju na čovjeka koji je u blizini njegove kuće započeo konkurentski posao: "On mi oduzima osnovna sredstva za život," počne se jadati hasid. "Moraš mu narediti da se preseli na drugi kraj grada!"

Rebe prvo prička da se čovjek umiri, pa mu onda mirno objasni: "Naši nas rabini uče da u raju, jednako kao i u paklu, poslužuju identične obroke slasne hrane. Ljudi sjede za stolovima sa žlicama koje su preko dva metra dugačke, tako da nitko ne može staviti hranu u svoja usta. U paklu svi gladuju, dok u raju svatko nauči da može nahraniti osobu koja sjedi na suprotnom kraju stola - i tako su svi siti. "

Hasid je nepomično promatrao omiljenog rebea, nesretan što ovaj ne razumije ozbiljnost njegovog problema: "Ne znam, ne razumijem kako mi to može pomoći?"

"Sad ću ti objasniti," nastavi rebe. "Životni izazov svakoga od nas je da ne mislimo samo na sebe. Kada smo sebični, uvijek osjećamo glad. Tek kada počnemo brinuti o drugima, naš apetit se istovremeno počne smanjivati i gle čuda - hrane ima dovoljno za sve."■

Mnogo je uzroka našem strahu. Mi se bojimo bolesti i smrti. Mi se bojimo da ćemo izgubiti posao ili da ćemo osiromašiti. Mi se bojimo promjene - nove karijere, novog doma, novog braka. Možemo se bojati samoće, ili se možemo bojati drugih ljudi. Isto tako, postoji strah da nas drugi neće prihvatiti - obitelj i prijatelji, kolege, susjedi i čitavo društvo.

Premda su strah, tjeskoba i depresija u pozadini većine naših aktivnosti, oni su istovremeno među pokretačkim snagama u našem životu koje najmanje razumijemo. U svojoj najakutnijoj formi, one nas paraliziraju. Kako se uspješno nositi s tim snagama? Zašto se bojimo i čega se to mi bojimo?

Nema jednostavnih odgovora na ova pitanja jer strah je ogromna i komplicirana snaga. Ona je tiha, ali razorna; vodi prema tjeskobi te, u konačnici, prema depresiji. Kada vas preplavi strah, vaša moć odlučivanja je narušena; jednostavno se sledite i ne možete donijeti ni najjednostavniju odluku.

Postoji prirodan, zdrav strah koji nas često štiti od opasnosti. Uzrok tom strahu je vidljiv i ima vrijednu svrhu. Češći i puno moćniji strah je onaj koji ne možemo razotkriti. Pritajivši se u pozadini, on raste na našem neznanju. Pomislite na dijete koje se boji mraka. Ne postoji racionalno opravdanje za takav strah i nikakve ga riječi ne mogu raspršiti. Jedino što možete učiniti je da uvjerite dijete kako ste uz njega da bi ga zaštitili. Možete ga primiti za ruku i upaliti svjetlo kako biste mu pokazali da se nema čega bojati.■

~ R. Menachem Mendel Schneerson

Neki ljudi misle da ja ne znam dobro

govoriti.

Istina je da sam ja naučio kako je bolje šutjeti.■

~ R. Rafael iz Voložina

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Alan Morinis

Program musara

Oduševljenje – Zerizut

Lijenost nastaje iz racionaliziranja

Uistinu, ljudska su bića upravo to – ljudska bića, a ne anđeli. Stoga nam je nemoguće imati moć anđela. Pa ipak, mi se trebamo nastojati približiti toj razini koliko god možemo. Kralj David je običavao hvaliti svoj udio u toj osobini riječima (Psalam 119,60), "Hitao sam – nisam odgađao – držati Tvoje micvot." (Rabbi Moshe Chaim Luzzatto, Put pravednosti, pogl. 6)

Ovim citatom Rabbi Luzzatto nas poziva da gajimo osobinu zerizuta – što se može prevesti kao gorljivost, spremnost ili oduševljenje. Sasvim je očito da to želimo i trebamo ako ćemo agilno skočiti da izvršimo svoju dužnost. Ova nas osobina motivira da ustanemo, pokrenemo se i činimo dobro na bilo koji od mnogobrojnih načina na koje se dobro može činiti. Odakle dolazi gorljivost, žar koji nas zapali da budemo brzi i aktivni, lijek protiv tromosti i lijenosti?

U poglavlju, "Objašnjenje osobine oduševljenja," rabin Luzzatto većinu poglavlja ne razmatra o gorljivosti koju želimo postići, već o onom njoj suprotnom – tromosti i lijenosti koja nam je toliko dobro poznata. Lijenost (*aclut* ili *aclus* na hebrejskom) je zapreka. Slika koju nam rabin Luzzatto slika, slika je o ljudskim bićima koja su pognuta, tako da je potreban trud kako bismo se uspravili i izdigli od naše sklonosti da tonemo sve dublje u uništenje:

Ono loše što proizlazi iz lijenosti ne dolazi odjednom, već polagano, bez upozorenja. Ono dolazi malo pomalo s jednim lo-

šim postupkom lijenosti za drugim, sve dok se ne nađete potpuno utonuli u zlo.

Na drugom mjestu on jasno kaže: "Lijen čovjek, iako nije aktivno zao, stvara zlo samom svojom neaktivnošću." Istu je misao iznio i engleski filozof Edmund Burke u svojoj često citiranoj rečenici: "Jedino što je potrebno da [zlo] pobjedi je da dobri ljudi ne čine ništa."

Težak duh

Siguran sam da bismo svi željeli izbjeći takvu sudbinu – da potonemo u lijenost i da činimo zlo. Međutim, da bismo to postigli, mi moramo biti upoznati sa samim *aclutom* – lijenošću. Tako nam rabin Luzzatto kaže da je za lijenost karakteristična težina:

I vidite da je priroda ljudskog bića vrlo teška

Rabin Luzzatto, poput mnogih učitelja musara, povezuje lijenost s našom tjelesnošću. Kada bismo bili jedino duh, bili bismo lagani i aktivni. No pošto živimo u tijelima, mi smo vezani uz fizički svijet i nama upravlja sila teža, koja nas vuče prema dolje. Ovo su činjenice o prirodi koje rabin Luzzatto ne poriče, ali opominje, "Ako se prepustite toj 'težini,' vaše potraga neće uspjeti."

Hebrejska riječ za "teško" je *kaved*. Ova se riječ ističe u pripovijesti o Mojsijevim nastojanjima da uvjeri Faraona da pusti Židove iz Egipta. U Izlasku 7,14 čitamo da je Faraon odbio obraćati pažnju na Mojsijeve molbe jer mu je srce bilo *kaved*, što se obično prevodi kao "tvrdoглав" ili "nepopustljiv". I ovdje također dobivamo sliku koja nam pomaže razumjeti što je to biti "težak" – to znači ići suprotno od duhovnog puta.

Ironično je što Faraon optužuje Židove za lijenost (Izlazak 5,8). I tu otkrivamo osobinu lijenosti koju će većina od nas previše lako prepoznati: Lijenost nastaje iz racionalizacije.

Alter iz Novardoka donosi dirljivo poglavlje u svojoj knjizi *Madregas*

ha'Adam. On prolazi kroz listu ambicija koje si čovjek može postaviti, i na svaku odgovara sa riječju "lu" – hebrejski za "samo da."

Toliko puno bih dao u dobrotvorne svrhe, samo da sam bio bogat.

Posvetio bih se učenju, samo da mi bolje ide hebrejski.

Toliko toga bih naučio, samo da sam pametniji.

Tako bih pomogao svojim prijateljima, samo da imam više snage.

Sve je to, naravno, racionaliziranje, a racionaliziranje kod nikoga nije bolje razrađeno nego kod lijenčina. Onaj koji je lijen blista u svojim izgovorima zašto on/ona jednostavno nije mogao/la izvršiti neki zadatak.

Lijene racionalizacije

Mada je *Orchot Tzaddikim* bila napisana u 16. stoljeću, tekst o racionaliziranju lijenoga na istoj je frekvenciji i s nama danas, 500 godina kasnije. U "Vratima lijenosti" čitamo slijedeće, temeljeno na izrekama iz Knjige Izreka:

Ako mu netko kaže: "Tvoj učitelj je u gradu – idi i uči od njega," on odgovori: "Bojim se lava na putu," kao što je pisano (Izreke 26,13): "Lijeni kaže: 'Eno lava na putu.'"

Ako mu kažu: "Tvoj učitelj je već u blizini – ustani i idi k njemu," on odgovara: "Bojim se da bi lav mogao biti negdje na ulici," kao što je pisano (Izreke 26,13): "Lijeni kaže: 'Lav je na ulicama...'"

Ako mu kažu: "U zgradi je," on odgovara: "A ako odem i naiđem na zaključana vrata, morat ću se vratiti." Oni mu kažu: "Otvoreno je." No on se ipak neće ustati, kao što je pisano (Izreke 26,13): "Vrata

(nastavak s 40. stranice) **Alan Morinis** Program musara

se vrte na svojim šarkama – a lijen čovjek je u svom krevetu."

Na kraju, ne znajući što da odgovori, on im kaže: "Bila vrata otvorena ili zatvorena, ja želim još malo odspavati," kao što je pisano (Izreke 6,9): "Dokle ćeš još spavati, o lijeni čovče? Kada ćeš se ustati od svog spavanja?"

Ovo je primjer racionalizacija, mada imamo pravo postaviti pitanje zašto je čovjek nazvan lijenim. Ako se stvarno lav nalazi na putu (daleko) ili na ulici (blizu), onda se ovu osobu ne može kriviti zato što je oprezna. Ali ako nema lava, zašto ga se onda naziva "lijenim čovjekom"? Zar ga ne bi trebalo zvati lažljivcem?

Da, on govori neistinu, no on je potpuno nesvjestan svog ponašanja. To je način na koji racionalizacija funkcioniše. Ona tako prikriva istinu, da onaj koji govori laži čak niti ne uviđa da su to laži. Lijenost vodi do racionalizacije, a racionalizaciju nas udaljava od istine.

Zašto se truditi

Negativni učinak racionalizacije je u tome što nas ona zadržava da se ne ustanemo iz teške tromosti koju je istaknuo rabin Luzzatto. To je razlog zbog kojeg se inercija naziva *ecat ha'jecer* – savjet zlog nagona – i ona na kraju ne samo da nas zavarava, već i uništava.

Morate biti svjesniji tog tihog glasa koji vas sprečava da budete aktivni i poduzetni, i da sebe podignete. Taj glas nije ništa drugo do šapat *jecera hara*, koji nam nudi racionalizacije koje potom sami sebi ponavljate kao da su to valjani razlozi da ostanete zalijepljeni za kauč, bez da učite, bez da činite, bez da vježbate, bez da posjećujete bolesne, bez da činite tisuće stvari koje biste zasigurno smatrali za aktivnosti vrijedne truda – samo kada biste ih činili.

Jecer hara savjetuje "zašto da se mučiš?", "toliko si umoran," "ima mnogo drugih koji će to učiniti," "nije ovo posljednja prilika." To je

način na koji vas ovaj unutarnji glas sprečava da činite ono što je pozitivno u vašem životu.

I isti nas izvor navodi da postupimo na negativan način. Talmud (Šabat 105b) je na ovaj način potpuno svjestan toga kako djeluje *jecer hara*:

"Danas on [*jecer hara*] kaže, 'Učini ovo [ovaj grijeh]', a sutradan kaže 'Učini ovo [malo teži grijeh]', sve dok ne kaže, 'Štuj idole' i osoba ode i čini tako!"

Stoga čovjek čak i na mali prekršaj uvijek mora gledati kao na prekršaj ozbiljan poput idolopoklonstva, jer *jecer hara* koristi taktiku postupnog povećanja racionalizacije da navede osobu da sve dublje zapadne u pogrešne postupke – a da uopće ne zamijeti smjer u kojem ide.

Obično zlo

U ovom se razmatranju pojavljivala riječ zlo, a budući da predmet kojim se bavimo nije ništa groznije od lijenosti, vrijedi produbiti naše razumijevanje o njoj, tako da se na trenutak izravno osvrnemo na riječ "zlo".

Skloni smo o "zlu" razmišljati samo u njegovim najstrašnijim oblicima, kada govorimo o uistinu neopisivim djelima. Bez sumnje, zlo je najlakše uočiti i prozvati ga kada je očito, kao npr. kada desetak školske djece bude zahvaćeno nekim terorističkim političkim manevrom, ili kada nevini stradaju kako bi se proslavio nečiji napuhani ego ili bolestan um. Ali povezivanje zla samo sa zločinima s naslovnih stranica novina zapravo dovodi do toga da gubimo perspektivu o tome što zlo uistinu jest. Zlo koje se u Vijestima pojavljuje u tako velikim dozama zapravo je ista ona osobina koja se u blažem obliku pojavljuje u našim vlastitim životima pod krinkom nestrpljivosti, obmana, ljubomore, osuđivanja, ljutnje, itd.

Zbog toga što se zlo može pronaći u neispravnom postupanju svake vrste i svakog stupnja, užasna djela za koja nam se čini da spadaju na sam kraj ovog popisa zapravo ne pripadaju tamo. Ona ostaju povezana s

običnim ljudima i običnim životima ovom progresijom negativnih koraka, tom silaznom spiralom, koja tako često započne ne jednim pogrešnim korakom već – na naše zaprepaštenje – nikakvim korakom. Strašno zlo može imati svoj početak onda kada imamo priliku učiniti nešto, čak i volju da to učinimo, a onda postanemo žrtvom tog tananog glasića koji nas savjetuje da se opustimo, smirimo, i ne damo se ometati. Lijenost je često prvi korak na putu uništenja. Razmišljajte o njoj kao o kliskom terenu u musaru.

Doista, to je i pouka iz Knjige Izreka (6,6-11) koja nas upozorava da pazimo povezanost između tih još nekoliko minuta provedenih u toplom krevetu, i našeg konačnog potonuća u patnju:

Idi k mravu, lijenčino, promatraj, što on čini, i postani mudar! Ako i nema vođe ni upravitelja ni gospodara, ipak se brine ljeti za hranu svoju, skuplja sebi jelo u vrijeme žetve. Dokle ćeš još, lijenčino, ležati? Kad ćeš se dignuti oda sna? Još malo spavanja, još malo drijemanja, još malo sklopiti ruke i počivati, i siromaštvo će te zadesiti...

Lijenost se uspoređuje sa snom, a poziv glasi 'Probudi se!' Probudjenje je od temeljne važnosti za razvoj radinosti ili žara, oduševljenja (*zerizuta*) koje je ovdje naš glavni fokus. Ono se također nalazi i u središtu cijele aktivnosti učenja musara.

Srcu je potrebno da bude nadahnuće, a prvi korak prema nadahnuću je da postanemo svjesni zamki s kojima ćemo se vjerojatno susresti na tom putu. To će nam pomoći da ih izbjegnemo. Lijenost je prepreka na koju ukazuje rabin Luzzatto, a njegova se poduka podudara i s iskustvom i zdravim razumom. Ništa nije toliko daleko od nadahnuća kao lijenost. Raščistite što je istinito, a što lažno u vašim težnjama. Budite budni da primijetite glas racionaliziranja kada se javi. Na taj način ćete iskorijeniti lijenost i raščistiti put *zerizutu*.■

Iz domaćeg tiska

DIRLJIV SUSRET

Obitelj dočekala Alexandra nakon što je 19 mjeseci bio u rukama Hamasa

Index, 13.5.2025.

IZRAELSKO-AMERIČKI talac Edan Alexander ponovno je sa svojom obitelji u Izraelu nakon što je 19 mjeseci proveo u zatočeništvu Hamasa u Gazi.

Dvadesetjednogodišnji Alexander služio je u izraelskoj vojsci na granici s Gazom kad su ga 7. listopada 2023. zarobili pripadnici Hamasa.

U ponedjeljak je Izrael na nekoliko sati pauzirao vojne operacije u Gazi kako bi omogućio njegovu razmjenu. Visoki dužnosnik Hamasa rekao je za BBC da je puštanje taoca "gesta dobre volje" u sklopu napora za postizanje novog prekida vatre uoči dolaska američkog predsjednika Donalda Trumpa na Bliski istok u utorak.

Vjeruje se da je Alexander bio posljednji živi američki držav-

ljanin u zarobljeništvu kod Hamasa.

Reakcije Trumpa i obitelji na oslobođenje

Predsjednik Trump čestitao je njegovoj obitelji na oslobođenju.

Televizijske snimke prikazuju Edana Alexandra kako se sa smiješkom grli s roditeljima i braćom i sestrama u izraelskoj vojnoj bazi.

U izjavi za medije njegova obitelj zahvalila je američkom predsjedniku, ali i pozvala izraelsku vladu i pregovarače da nastave raditi na oslobođenju preostalih 58 talaca.

Detalji oslobođanja nakon dvomjesečnog prekida vatre

Alexander je prvi talac kojeg je Hamas pustio otkako je Izrael 18. ožujka obnovio vojne operacije nakon dvomjesečnog prekida vatre.

U ponedjeljak je snimljen u društvu maskiranih boraca Hamasa dok su ga u gradu Khan Younisu na jugu Gaze predavali djelatnicima Crvenog križa.

Potom je predan izraelskim vlastima u Gazi i prebačen natrag u južni Izrael, gdje se susreo s obitelji. Izraelska vojska navela

je da je osigurala "siguran koridor" za njegovo oslobađanje.

Emotivan susret i najava nastavka vojnih operacija

Na snimci objavljenoj na profilu izraelskog premijera Benjamina Netanyahua na mreži X majka Yael Alexander telefonom razgovara sa sinom.

"Ti si jak. Zaštićen si. Kod kuće si", rekla mu je.

Netanyahu je Alexanderov povratak opisao kao "vrlo dirljiv trenutak" i zahvalio Trumpu na podršci.

Dodao je da je do oslobođenja došlo zahvaljujući vojnom pritisku na Hamas i "političkom pritisku koji je izvršio predsjednik Trump".

Netanyahu je također poručio da Izrael namjerava intenzivirati vojne akcije u Gazi i da prekida vatre neće biti. ■

Netanyahu: Znamo da je 21 talac živ, za trojicu još nema potvrde

Index, 7.5.2025.

TRI IZRAELSKA taoca za koje se dosad vjerovalo da su živi možda su ipak poginuli, čime broj onih za koje se vjeruje da su još živi pada na 21, izjavio je izraelski premijer Benjamin Netanyahu, potvrdivši izjave američkog predsjednika Donalda Trumpa.

Govoreći na događaju u Bijeloj kući u utorak, Trump je izjavio da je prije tjedan dana bilo živo 24 taoca, ali da je taj broj pao na 21. Nije naveo izvor niti pružio dodatne pojedinosti.

Izraelski koordinator za pitanja talaca Gal Hirsch objavio je pak na platformi X da palestinska

militantna skupina Hamas drži 59 talaca, od kojih su 24 živa, a 35 mrtva.

Premijerov apel i reakcije obitelji

Netanyahuovi komentari, čini se, potvrđuju brojku koju je naveo Trump.

"Pouzdamo znamo da je 21 živ, to nije sporno. Postoje još trojica za koje, nažalost, ne možemo tvrditi da su živi", rekao je Netanyahu u snimljenom govoru objavljenom na društvenim mrežama.

"Stožer ponovno poziva premijera da zaustavi rat do povratka posljednjeg otetog. Ovo je najhitniji i najvažniji nacionalni

zadatak", rekao je glasnogovornik skupine koja predstavlja obitelji talaca.

Talačka kriza i rat u Gazi

Sudbina talaca duboko pogađa većinu Izraelaca te izaziva sve veći nemir i podjele u izraelskom društvu dok se rat nastavlja.

Prema izraelskim podacima, tijekom napada Hamasa na jug Izraela 7. listopada 2023. oteta je ukupno 251 osoba, a ubijeno oko 1200 ljudi, uglavnom civila.

Većina talaca koji su se dosad živi vratili u Izrael oslobođena je u sklopu dogovora s Hamasom tijekom dva privremena

prekida vatre krajem 2023. i početkom 2025. godine.

Izrael je na Hamasov napad odgovorio zračnim i kopnenim napadom na Gazu u kojem je, prema zdravstvenim vlastima kojima upravlja Hamas, ubijeno više od 52.000 Palestinaca, a veći dio enklave srušen je sa zemljom.

Izraelska vlada navodi kako su dva glavna cilja rata uništenje Hamasa i oslobađanje talaca.

Ovaj tjedan najavila je širenje ofenzive na Gazu, što je kod obitelji talaca izazvalo strah da bi to moglo dodatno ugroziti njihove najmilije. ■

Margot Friedlander, među zadnjim preživjelim holokausta, umrla u 104. godini

Index, 9.5.2025.

MARGOT Friedländer, jedna od posljednjih živih Židova koji su preživjeli nacističke koncentracijske logore, umrla je u dobi od 103 godine, objavila je Zaklada koja nosi njeno ime.

Životni put obilježen holokaustom

Friedländer, rođena u Berlinu 1921., skrivala se u gradu no 1944. godine poslana je u koncentracijski logor Theresie-

enstadt, u tadašnjoj Čehoslovačkoj. Njezin otac, majka i brat ubijeni su u Auschwitzu.

Ona i njezin suprug, kojeg je upoznala u Theresienstadtu, emigrirali su u Sjedinjene Države 1946. godine.

Povratak u Berlin i rad s mladima

Nakon njegove smrti, počela je posjećivati Berlin u 2000-tima i trajno se vratila 2010. u dobi od 88 godina. Od tada je neu-

morno radila pričajući mladima širom Njemačke o nacističkom režimu.

"Mržnja mi je strana", jednom je rekla.

Priznanja i sjećanje

Dobila je mnogo priznanja u Njemačkoj, a javnosti je bila poznata kao ljupka, živahna starica koja je znala pričati impresivne priče. Nagrada za školske projekte o holokaustu i današnjoj kulturi sjećanja nosi

njezino ime.

U lipnju 2018., u dobi od 96 godina, proglašena je počasnom građankom Berlina. U povodu njezina 100. rođendana objavljene su knjige i ilustrirana biografija.

U jesen 2023. javni emiter ZDF producirao je dokumentarnu dramu o njoj, što se poklopilo s 85. godišnjicom Kristalne noći, strašnog pogroma koji su 1938. poduzeli nacisti. ■